

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
FILOZOFICKO – PŘÍRODOVĚDECKÁ FAKULTA
ÚSTAV BOHEMISTIKY A KNIHOVNICTVÍ

ONDŘEJ HLOŽEK

ČESKÁ LITERATURA

BÁSNÍK VOJTĚCH KUČERA

THE POET VOJTĚCH KUČERA

Bakalářská diplomová práce

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce přináší životopisná a bibliografická fakta o básníku Vojtěchu Kučerovi. Součástí této práce je také zařazení osoby autora do kontextu české básnické tvorby přelomu 20. a 21. století, autorský životopis a vzájemné porovnání Kučerových básnických sbírek, jejich poetik a interpretací.

Autor této práce využil při psaní dostupné recenze a kritiky, které na knihy vyšly, a pracoval také s kolektivními monografiemi o české literatuře po roce 1989.

Klíčová slova: báseň, interpretace, Vojtěch Kučera, Weles, literární kontext

This bachelor thesis brings biographical and bibliographical facts about poet Vojtěch Kučera. The inclusion of the author in the context of Czech poetical production at the turn of the twentieth and twenty-first centuries, the authorial biography and the mutual comparison of Kučera's collections of poetry, their poetics and interpretations are parts of this thesis.

During the writing of this thesis the author used the accessible reviews and critiques which have been already published about the books and he also worked with the collective monographs about the Czech literature after 1989.

Keywords: poem, interpretation, Vojtěch Kučera, Weles, literary context

Výstup ze STAGu

Čestně prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci s názvem Básník Vojtěch Kučera vypracoval samostatně a čerpal jsem ze zdrojů uvedených v seznamu použité literatury.

V Opavě 31. 7. 2011

Podpis

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu mé práce Mgr. Jakubu Chrobákovi, Ph.D., který mi byl vždy obětavě nápomocen při jejím psaní. Poděkování patří také Vojtěchu Kučerovi za obětavý přístup a velké množství informací a poznámek, které mi poskytl k práci

Obsah

Úvod.....	6
1 Básník Vojtěch Kučera v kontextu české poezie přelomu 20. a 21. století.....	8
1.1 Básnický okruh WELESu	15
2 Autorský životopis Vojtěcha Kučery	17
2.1 Poetický magazín WELES.....	15
3 Vojtěch Kučera v literárním životě.....	25
4 Básnická tvorba.....	26
4.1 Zeď popela	27
4.2 Samomluvy	35
4.3 A hudba?	38
4.4 Nehybnost	37
Závěr	42

Úvod

I přesto, že Vojtěch Kučera nepatří v českých poměrech k nejviditelnějším autorům, rozhodně lze o něm hovořit v souvislosti s nejkompexněji pojatým osobním uměleckým projevem. Jeho texty sice neputují po celé Evropě, jak je tomu u jeho věkově i autorsky spřízněných kolegů, přesto má jeho literární činnost důsledky, které ovlivňují způsob využití internetu a webové prezentace poezie.

Vojtěch Kučera patří k těm autorům, kteří kromě literatury sledují i jiný obor, zdánlivě od literatury zcela odvislý. Je vystudovaným socioekonomickým geografem Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity v Brně, v postgraduálním studiu se zaměřoval na regionální geografii a regionální rozvoj, je také znám jako spolutvůrce *Strategického plánu rozvoje města Kuřimi*.

Ve své práci se budu zabývat působením Vojtěcha Kučery na poli literatury - nejen jeho vlastní tvorbou, ale též spoluprací s časopisy a příležitostnou editorskou činností, kterou doplňují aktivity pořadatelské v rámci republikových literárních soutěží (*Literární cena Františka Halase*). Společně s Bogdanem Trojakem, svým spolužákem z gymnázia v Českém Těšíně, založil roku 1995 literární časopis *WELES*, jehož byl v letech 1999 až 2003 šéfredaktorem. Tento časopis umožnil start mnoha mladým a talentovaným básníkům, prozaikům a překladatelům, z nichž mnozí debutovali na jeho stránkách. I přesto, že Kučera v jeho čele již nějakou dobu nepůsobí, ani není součástí redakce, revue se i díky jeho zakladatelské činnosti širokospektrálně rozrostla a stala se výraznou součástí současného literárního života.

Vojtěch Kučera je ale především básník. Poprvé o sobě dává vědět svými texty v česko-polském projektu *PaRaNoJa* (1992 – 1994). Prvním (respektive druhým) uceleným básnickým počinem, který však nebyl vydán knižně, a který obsahuje básně z let 1993 až 1995, byl soubor *Zed' popela*.

Roku 2000 mu už vychází v brněnském nakladatelství *Vetus Via* autorská prvotina s názvem *Samomluvy*. O pět let později přidává v edici Poesie brněnského Hostu druhou knihu s názvem *A hudba?* Třetí a zatím poslední knihou, kterou Kučera vydal, je sbírka *Nehybnost* (nakladatelství MaPa, 2010), která přesahuje do projektu snoubícího vizuální, zvukovou a textovou stránku, plně využívající také internetové médium.

Tato bakalářská práce si za cíl klade začlenění autora do literárního kontextu českého básnictví přelomu 20. a 21. století. Její součástí je též představení autorského životopisu a literárních aktivit se zaměřením na rozbor a interpretaci vydaných básnických souborů, časopiseckou a okrajově také editorskou činnost Vojtěcha Kučery.

Doposud neexistuje ucelená studie zabývající se tímto autorem, při studiu byly proto použity především dostupné recenze, audiozáznamy rozhovorů, literárněkritické studie, diplomové a jiné práce o literárních časopisech a autorech ze širšího okruhu Vojtěcha Kučery a souborné kolektivní monografie o současné české poezii.

1 Básník Vojtěch Kučera v kontextu české poezie přelomu 20. a 21. století

Vojtěch Kučera (narozen 1975) patří svou básnickou prací k literátům, kteří autorsky dospívají již ve svobodné zemi. Generace, ke které se řadí, je tvořena autory narozenými v sedmdesátých letech. Sem můžeme zařadit autory, jako jsou Bogdan Trojak, Petr Maděra, Věra Rosí, Milan Děžinský, Kateřina Rudčenkova a další. Je to autorský okruh, u kterého „*sotva lze ovšem říct, zda jde o generaci, nebo ne, každopádně patří k takové osamělé (opět osamělé) generaci baby boomu, důsledek normalizace a kyselé hrozny těch šedesátých let...*“¹

Chceme-li hovořit o Vojtěchu Kučerovi v rámci básnického kontextu, musíme zohlednit více faktorů, i neliterárních. Například místo jeho narození, či prostředí, v němž vyrůstal. Kučera se narodil v Třinci, místě, které je jedním z nejreligioznějších v celé České republice. V místě, kde se střetává česká a polská kultura a kde spory o vlastnictví tohoto území oficiálně skončily až v roce 1958. Setkání s polsky mluvícími vrstevníky předznamenal také další autorský vývoj Vojtěcha Kučery, o kterém bude psáno dále. Nelze také zapomenout na to, že je Třinec průmyslovým městem, jehož hutě Kučera ve své tvorbě také připomíná, stejně tak jako klidná místa Vendryně, od 80. let minulého století obce připojené k hutnickému kolosu.

Kučerova generace, můžeme-li takto nazvat tuto skupinu, spojenou dobovými, politickými a souvisejícími literárněhistorickými okolnostmi, vstupovala do doby „*znovunabyté publikační svobody bez předchozí zkušenosti s oficiálním publikováním či samizdatem...*“² Jak se můžeme dočíst v kapitole o poezii *Mladší a mladí* v publikaci *V souřadnicích volnosti (česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích)*, kterou vydalo nakladatelství Academia roku 2008, a jejímž spoluautorem je jiný básník Petr Hruška, tento autorský okruh se snaží

¹ MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. Volné a dostupné. Literární generace, skupiny a programy v současné české poezii. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 18 (listopad 2010), s. 8.

² Tamtéž.

do své tvorby vtisknout „*mysl pro krásu obyčejnosti*“³, což v důsledku znamená „*zcivilnění, znenápadnění básnického slova*“⁴.

Autoři této mladé generace se snaží touto cestou „*ručit osobním svědectvím za opravdovost básně*“⁵. V jejich práci mizí pojetí básně jako „*okouzleného lyrického zpěvu*“, odmítají roli „*nepraktického zasněného poety se sklonem k naivní oslavě čehokoliv*“ a chtějí „*vidět ostře a nesmlouvavě to nejtěžší a nejvážnější v lidském světě*“⁶. Jsou to autoři tichého postřehu a ponoru, jak o nich mluví Petr Hruška.

Básnickým východiskem práce těchto básníků, mezi něž Kučeru řadíme, je odkrytí tajemství⁷ pomocí každodenní reality. Ta je nahlížena pomocí všedních věcí a „*za autorovy svědecké účasti se může stát nezapomenutelnou, protože jedinečnou*“⁸. Básník skrze každodenní svět přistihuje „*cosi šťastně či smutně úžasného v nejobyčejnější životní situaci*“⁹, utíká od velkých pojmů a raději využívá běžné vyjadřovací prostředky, včetně vulgarismů, slangu či dialektu. Taková je poezie nejen Vojtěcha Kučery či Bogdana Trojaka, ale i starších literárních tvůrců, například Petra Motýla, Pavla Kolmačky, Petra Borkovce, Petra Maděry, Petra Hrušky¹⁰ a Roberta Fajkuse.

Jak lze vidět, generaci, kam řadíme Vojtěcha Kučeru, můžeme vymezit nejen věkově, lze ji také vnímat jako „*vynavače stejných poetických východisek a stejné básnické tradice (...)*“ Jde tedy o skupinu „*spřízněnců – přičemž ono spříznění může mít i mimoliterární důvody*“¹¹, například přátelství mezi jednotlivými příslušníky této generace. Vojtěch Kučera bývá také přiřazován k tzv. *Královopolskému okruhu*, volnému seskupení blízkému básníku Vítu Slívovi, o němž bude řeč v následující podkapitole.

³ HRUŠKA, Petr. Mladší a mladí. In *V souřadnicích volnosti (česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích)*. Praha 2008, s. 53.

⁴ Tamtéž.

⁵ Tamtéž.

⁶ Tamtéž.

⁷ Pojem „tajemství“ je v české poezii dlouhodobě zastoupen díly Ivana Diviše, např. sbírkami *Sursum* či *Umbriana* aj.

⁸ Kol. autorů: *V souřadnicích volnosti (česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích)*. Praha 2008, s. 61.

⁹ Tamtéž.

¹⁰ Petr Hruška se jakožto autor poetického oddílu v publikaci *V souřadnicích volnosti* do tohoto výčtu, jehož je autorem, ze skromnosti neuvedl, avšak rozhodně tam sám patří. I přes jeho zřejmou nechuť pojmenovávat vlastní básně jej sem musíme vřadit.

O Hruškovi viz Havlová, Šárka. *Básník Petr Hruška*. Opava: Slezská univerzita, 2010.

¹¹ MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. Volné a propustné. Literární generace, skupiny a programy v současné české poezii. *Tvar: literární občasník*. č. 18 (listopad 2010), s. 9.

1.1 Básnický okruh WELESu

Právě takovou skupinu spřízněnců, kterou cituje Milan Děžinský v článku Simony Martínkové-Rackové, našel Vojtěch Kučera v časopise *WELES*¹², který založil společně s Bogdanem Trojakem roku 1996 ve Vendryni. Časopis roku 2001 definitivně přesídlil do Brna, místa studií obou zakladatelů této revue. Zde také oba našli nejen podporu své myšlenky ve starším a zkušenějším Vítu Slívovi, kterého oslovili, ale také v širším okruhu autorů, které nadchli svou činností.

Okruh přispěvatelů se za dobu, co *WELES* spravovali právě Vojtěch Kučera s Bogdanem Trojakem, rozrostl na několik desítek autorů. K těm nejpodstatnějším pro časopis patřili mimo samotné autory již zmíněný Vít Slíva, Robert Fajkus, Petr Čermáček, Ivan a Petr Motýlové, Lenka Galdová, Martin J. Stöhr¹³, dále např. Miroslav Maixner či Věra Rosí¹⁴. Pro potřeby této práce zde charakterizujeme jen některé autory, a to ty, které subjektivně můžeme pokládat pro *WELES* za příznačné. Prvním z vybraných autorů je Bogdan Trojak (1975), v letech 1996 až 1998 šéfredaktor *WELESu*. Spolupracoval také s časopisem *Host*, byl spoluzakladatelem revue *Neon* (1999 – 2000). Díky svým kořenům Trojak píše ve svých začátcích také polsky a z polštiny překládá. Roku 1998 získal Cenu Jiřího Ortena, čímž pomohl časopisu *WELES* ke zvýšení prestiže a pozornosti¹⁵.

Druhé jméno spjaté s magazínem je o generaci starší Vít Slíva (1951). Absolvent oboru český jazyk a latina FF UJEP v Brně pracoval jako učitel na střední a základní škole. V republice velice ceněný autor svou poetikou navazuje na básníky Františka Halase a Vladimíra Holana¹⁶. Za sbírku *Bubnování na sudy* (Weles, 2002) získal roku 2003 cenu Magnesia Litera za poezii a Výroční cenu Nadace Český literární fond za rok 2002. Je aktivním redakčním spolupracovníkem *WELESu*¹⁷.

¹² Název magazínu odkazuje jednak na slovanského pohanského rohatého boha stád Velese, druhdy pak ke zkratce WEndryňská Literárně-Estetická Společnost

¹³ ŠROMOVÁ, Gabriela. *Současné české literární časopisy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. s. 37.

¹⁴ JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární občasník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8.

¹⁵ Tamtéž.

¹⁶ <http://www.slovníkceskeliteratury.cz/showContent.jsp?docId=1372>

¹⁷ <http://www.welesrevue.cz/redakce/>

Výrazným ženským básnickým hlasem ve *WELESu* je Věra Rosí (1976), vlastním jménem Veronika Schelleová. Absolventka bohemistiky a germanistiky Masarykovy univerzity v Brně získala roku 2000 za svou básnickou prvotinu *Holý bílý kmen* (Host/Weles, 1999) Cenu Jiřího Ortena. Věra Rosí svou vyhraněnou poetikou navazuje na Holanův a Weinerův odkaz¹⁸.

Posledním vybraným autorem je básník Martin Stöhr (1970). Vystudoval český jazyk a výtvarnou výchovu v Olomouci. Roku 1995 se stal externím redaktorem brněnské literární revue Host a od roku 1997 zde působí jako stálý redaktor. Pracuje také jako redaktor poezie stejnojmenného nakladatelství. Básnické knihy vydává rovněž ve své soukromé edici MaPa.

K širšímu zázemí *WELESu* je často přiřazován také tzv. *Královopolský okruh*¹⁹. Během působení Víta Slívy na gymnáziu v Brně se kolem něj vytvořila neformální skupina mladých básníků, k níž patřili především bývalí Slívovi studenti Petr Hrbáč, Robert Fajkus, Norbert Holub, Roman Kosek a Věra Rosí. Od poloviny 90. let sem také patřili vedoucí osobnosti *WELESu*, tedy Bogdan Trojak, Vojtěch Kučera, později Ondřej Slabý, který revue do roku 2010 vedl v pozici šéfredaktora²⁰.

Seskupení kolem *WELESu* nejvýstižněji charakterizuje literární život v republice posledních patnácti let. Autoři se vzájemně znají, sebe i svou práci, čtou i další časopisy, ale blíže se semknout nechtějí. „*Vazby jsou volné a založené spíše na osobních sympatiích. Běžným paradoxem přitom je, že zatímco například redakce a přispěvatelé časopisu působí, viděni zevně, jako kompaktní okruh, sami považují vazby za volnější*“²¹.

¹⁸ http://www.sckn.cz/index.php?p=orten_holy

¹⁹ BLANEJOVSKÁ, Alena. *Nevychylovat se ze svého těžiště* [online]. [cit. 2011-02-28]. Dostupný z: <<http://www.czechlit.cz/aktuality/1545-nevyhylovat-se-ze-sveho-teziste/>>.

Někdy se též uvádí jako tzv. *Královopolská družina*.

²⁰ <http://www.welesrevue.cz/redakce/>

²¹ MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. Volné a prostupné. Literární generace, skupiny a programy v současné české poezii. *Tvar: literární občasník*. č. 18 (listopad 2010), s. 9.

2 Autorský životopis Vojtěcha Kučery

Cílem této kapitoly není rekonstruovat podrobný autorský životopis Vojtěcha Kučery, nýbrž pouze načrtnout jeho osobnost a přiblížit prostředí, které formovalo jeho básnickou pozici. Kapitulu věnovanou autorskému životopisu omezíme na údaje, které lze získat pouze ze dvou zdrojů, a to jednak z audiorozhovoru, který vznikl v březnu 2006, jednak z časopisů a také diplomových prací týkajících se autorů s Vojtěchem Kučerou sblížených.

Prapočátky jeho tvorby jsou velmi důsledně popsány v dokumentu s názvem „102 minut k poezii aneb Důvod k básni“²², jehož autorem je básník, psycholog a terapeut Martin Švanda²³. Vojtěch Kučera se v něm nepozastavuje nad příležitostnými rýmovačkami na holky, které dle jeho slov vznikaly asi v sedmé třídě, ale nad prvním silným impulsem, který jej ke psaní přivedl. „*Ten zlom přišel roku 1992 v 17 letech. Pohyboval jsem se ve svém zvláštním světě a tehdy jsem začal psát. Příliš jsem nekomunikoval s lidmi a toto jsem považoval za jediný způsob komunikace. Chrlil jsem, jak já tomu říkám, „housesenky“ různého typu a s tím papírem jsem vedl řeč. Ale co tomu předcházelo. Byl jsem na rockovém festivalu v Ostravě a zůstal tam přes noc. Přespali jsme někde v poli, což pro nás byl jakýsi závan svobody. Potom jsem přijel domů, kde nikdo nebyl, protože rodina byla na chaloupce. A já se samozřejmě nezabýval nějakým úklidem. Jednoduše jsem doma vegetoval. Rodiče ale přijeli dříve, než jsem čekal a nastala ostrá výměna názorů. Così se ve mně uvolnilo, proběhly i nějaké hromy blesky... Po tomto zážitku jsem poprvé napsal neumělou formou své pocity a následně se začal zabývat systematickým způsobem psaní. Navíc jsem pociťoval ve svém životě jakousi schizofrenii. Jak já říkám: přecvakával jsem se z různých rolí: tanečníka – vedoucího v páru, od kterého je očekáváno jisté společenské chování, na druhou stranu jsem žil „život ve stylu 60. let“. Nejvíce svůj jsem si však přišel s těmi texty.“* Kučera si začal psát básně, které dával číst svému spolužákovi z gymnázia

²² ŠVANDA, Martin. 102 minut k poezii aneb Důvod k básni [online]. [cit. 2011-02-27]. Dostupný z: <http://nehybnost.blogspot.com>.

²³ O autorovi viz <http://www.czechlit.cz/autori/svanda-martin/>

Petru Szczepanikovi²⁴, následně pak deníky, které si intenzivně vedl především v letech 1994-1998 během svého studia na vysoké škole v Brně.

Postupně začal také pravidelně číst. Do patnácti let však dle svých vlastních slov téměř nečetl. Výjimku tvořily knihy Jaroslava Foglara. První kniha, kterou si dobrovolně vypůjčil v knihovně, byly Baudelairovy *Květy zla*. „*Pamatuji si, jak se mi bratr tenkrát smál. Chtěl jsem po něm, ať zeslabí kazeťák, protože jsme měli společný pokoj. On kontroval tím, že proč by měl, když on si čte, tak taky mu nevádí, když si pouštím rádio. No a já mu řekl, že u té poezie je to dost blbě, že bych se na to potřeboval soustředit.*“

K pravidelnému čtení poezie se dostal přes muziku, a to skrze vlastní vymezování vůči ní, tak jak to většinou bývá. Díky svému zájmu o společenský tanec, který Vojtěch Kučera provozoval v době svých středoškolských studií také závodně, si vybíral především rock'n'roll 50. let, například Billa Haileya, následně se v něm objevil zájem o hudbu 60. let, následoval logicky punk a další. Myšlenkově začátkem 90. let prožíval dle svých vlastních slov jakési retrohippie období. „*To se uvolnily na hudební trh v republice věci, které tady nebyly běžně dostupné. Pro nás to byla jakási reinkarnace období hippies.*“ Dostal se k nahrávkám kapel Joy Division, Bauhaus, Led Zeppelin nebo The Doors. Právě posledně jmenovaná kapela a knižní publikace²⁵ o životě jejího zpěváka Jima Morrisona, jejíž český překlad vyšel v roce 1992, jej v četbě ovlivnila nejvíce. „*Začal jsem si dělat výpisky z toho, co Morrison četl, a jednoduše jsem po těch knihách šel. Nacházel jsem tak odkazy na beatniky, třeba Ginsberga a Ferlinghettiho*“. I díky zmiňované hudbě si Kučera dokázal po letech vybavovat jednotlivé nálady, prostředí, dokonce i počasí, za kterých tehdy své jednotlivé texty psal.

Další posílení jeho zájmu přišlo díky studiu na gymnáziu v Českém Těšíně. „*Na hodiny češtiny jsem se vyloženě těšil, konkrétně na některá období dějin literatury, jiná jsem ale odmítal, stejně tak jako si psát stohy knih a data narození autorů.*“ Básníkem, který mu před koncem studia na gymnáziu jako čtenáři doslova učaroval, byl Jiří Kolář. Konkrétně za to může báseň *Mezi tupci*²⁶ ze sbírky *Prométheova játra*, kterou tehdy studentům v rámci výuky přednesla učitelka češtiny.

²⁴ O autorovi viz <http://www.nakladatelstvi.hostbrno.cz/cs/nakladatelstvi/autori/szczepanik-petr>

²⁵ HOPKINS, J. - SUGERMAN, D. *Nikdo to tu nepřežije*. Praha: Regent Art Press, 1992.

²⁶ <http://www.databazeknih.cz/autori/jiri-kolar-595>

„Po hodině jsem zašel do knihovny a toho Koláře si půjčil. Fascinovala mne především jeho práce s jazykem“. Postupně si sháněl další knihy, například Holanovu *Bolest* dle svých slov koupil v antikvariátu v Třinci za tři koruny. Samotná kapitola s názvem Holan se ale začala odvíjet až později v Brně díky setkání s Vítem Slívou.

Podstatný zlom pro Vojtěcha Kučera představuje seznámení s tehdejším studentem polského gymnázia v Českém Těšíně Bogdanem Trojakem. Poprvé se budoucí zakladatelé *WELESu* setkali na podzim roku 1992 na tzv. Rockclubu v suterénních prostorách restaurace *Czytelnie* ve Vendryni²⁷, „kde se Trojak Kučerovi představil jako *Gizbern* (tohoto pseudonymu užíval Trojak ve své rané tvorbě)“²⁸.

Později si oba začínají vyměňovat své práce, literární život však Kučera zatím sleduje spíše zpovzdálí. Což neplatí o Trojakovi, který roku 1992 založil *PaRaNoJu*, ryze polské volné studentské uskupení básníků, divadelníků, recitátorů a hudebníků, do kterého se Kučera následně zapojuje. „Já jsem do rozjetého vlaku přistoupil po jednom večírku v podzemí vendryňské hospody *Czytelnia* a byl tak trochu bílou vránou, protože jako jediný jsem psal pouze česky“²⁹. Společně s Trojakem a Kučerou působila v tomto seskupení ještě Trojakova sestra Jolanta (*1977) a pouze polsky píšící Andrzej Sikora (*1975)³⁰. *PaRaNoJa* vykazovala také jistou publikační činnost, vydala tři sborníky: polský *Laski bez, czyli almanach poezji* (1992), do kterého přispělo dvanáct autorů. Druhý almanach nesl název *Budka psa Burka, czyli Almanach poezji i prozy* (1994) a zastoupeno zde bylo šest tvůrců. Završujícím sborníkem pomyslné trilogie byl sborník *Utržená mince* (1995), který byl již první publikací *WELESu* (tehdy jej ještě autoři psali s jednoduchým „v“). Vojtěch Kučera byl svými básnickými texty zastoupen v posledních dvou almanaších. Po ukončení studia na gymnáziu se členové *PaRaNoJe* rozutekli nejen po České republice. Kučera s Trojakem odešli studovat do Brna (již v roce 1993), kde ve vzájemném neformálním setkávání a diskuzích pokračovali. Jejich spolupráce dostala oficiální podobu vznikem *Vendryňského poetického magazínu WELES*, který začal nejprve vycházet ve Vendryni, posléze se přestěhoval do místa studia obou jeho zakladatelů.

²⁷ MANGIRASOVÁ, Zuzana. *Mytologické a regionalistické aspekty v poezii Bogdana Trojaka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. s. 12.

²⁸ Tamtéž, str. 69.

²⁹ JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární občasník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8.

³⁰ MOTÝL, P. - TROJAK, B. Polsko-česká skupina PaRaNoJa. *Modrý květ*. č. 7 (březen 1995). s. 37.

2.1 Poetický magazín WELES

Magazín vznikl po dvou letech kulturního pátrání Trojaka a Kučery v Brně. Skutečnému narození časopisu předcházelo několik událostí. „*Jedním z impulzů byl potom kritický a dle mého soudu dost zmatený a zdrcující projev pana Rotrekla v pražské Viole při vyhlásování výsledků literární soutěže pořádané nadací Obratník na jaře 1995. Mělo se konat myslím 4 nebo 5 večerů, kam byli pozváni 3-4 autoři do jakéhosi užšího finále spojeného s recitací jejich textů, jednomu z nich pak měla v nakladatelství Protis vyjít kniha. Já jsem se zúčastnil prvního večera, Bogdan druhého. A právě tam pan Rotrekl prohlásil něco v tom smyslu, že všechno je blábol, a pokud přesto máme pocit, že naše texty nikdo nechce, tak ať si založíme časopis vlastní a tiskneme si je tam*“³¹.

Rozjezd tvorby časopisu byl motivován především chutí navázat na činnost časopisu Modrý květ (1994-1995) bratrů Motýlových a mimo jiné i osobní seznámení s básníkem Vítem Slívou a autory jeho okruhu, které v jistém smyslu nepřímou inicioval Petr Bronos Novák³², který Víta Slívu oběma přiblížil. „*Chtěli jsme tehdy na Skleněné louce uspořádat autorský večer. Vtipné bylo, že jsme díky Bronosovi měli místo i pevně stanovené datum, ale neměli jsme autory, kteří by četli. Tedy, my jsme věděli, které autory tam chceme, ale neznali jsme je a tak jsme je nemohli ani požádat, jestli by na tom večeru přečetli. A právě tohle byl poslední díl do celé mozaiky, který nám chyběl k napojení se na skupinu kolem Víta Slívy. Nemohli jsme ho kontaktovat. My jsme věděli, že se někde s lidmi schází v hospodě, dokonce se mi stalo, že jsme jednou právě v té hospodě seděli vedle sebe. Slyšel jsem, že se tam baví o poezii a bylo to pro mě zvláštní, ale tenkrát jsem nevěděl, že to byl on. Ve čtvrti, kde měl bydlet, jsme jej třeba hledali pomocí zvonků na domech. Pak jsem, díky informaci od Ivana Motýla, našel gymnázium, kde pracoval, taky jeho kabinet i třídu, kde zrovna učil. Dokonce si doděť pamatuji, že dnem toho setkání byl čtvrtek dopoledne, takový to na mne mělo neuvěřitelný dopad. A od té doby vznikalo silné pojítka a s ním přišly také nekonečné maratóny večírků*“³³.

³¹ JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8.

³² Petr Bronos Novák (*1970) je básník, dramatik, zakladatel Alibistického divadla.

³³ ŠVANDA, Martin. *102 minut k poezii aneb Důvod k básni* [online]. [cit. 2011-02-27]. Dostupný z: <http://nehybnost.blogspot.com>.

Přišla ale také řeč na společnou práci³⁴. Časopis, který chtěli Trojak s Kučerou vydávat, se měl původně jmenovat *LOT*, tedy *Literatura okolo Těšínska*. Tento název byl zamítnut a následně vzniknul název *WELES*. Magazín měl přiblížit všem „přespolním zdejší mytologii, pověsti a místní tvůrce“³⁵. V úvodu prvního čísla, které je datováno přípisem „Zima 1995/96“, se autoři přihlásili k tehdy právě zaniklému časopisu *Modrý květ*, který vycházel v letech 1994 až 1995 ve Frýdku-Místku v produkci bratrů Ivana a Petra Motýlových. *WELES* navázal na tento projekt skromnou podobou a také převzatým původním autorským okruhem tvůrců narozených v 60. a 70. letech 20. století. Snaha pokračovat v nasazené laťce *Modrého květu* byla deklarována také „národopisným zaujetím pro region ležící na moravsko-polském pomezí“³⁶. Na rozdíl od svého vzoru dával *WELES* příležitost především původní poezii. Tiskly se zde texty nejen autorů z celé republiky, ale i z Polska, Slovenska, dále pak práce slovinských, australských, finských i lužickosrbských autorů.

Magazín byl nejprve produkován jako neprodejný. Číslování je v úvodních letech nepravidelné³⁷. V průběhu prvního roku byla vydána čtyři čísla vymezující vždy po jednom ročním období. Postupem času se v časopise začaly rozrůžňovat a ustalovat rubriky např. *Poezie; Přípisy, litery, iniciály* (později přejmenováno na *Část zábavnou a poučnou*), *Welesův debut* či *Pole orná* (první vytištěné texty), *Železniční rubrika* (obsahující texty a dojmy z prostředí železniční dopravy) nebo *Patron tohoto čísla* (většinou méně známý cizí autor). Grafickou úpravu měli na starosti Bogdan Trojak, Petr Payne, Jolanta Trojaková a další.

Jak již bylo uvedeno výše, přednost na stránkách *WELESu* dostávala především poezie. V listu publikovali Milan Děžinský, Radek Fridrich, Lenka Galdová, Ivan Motýl, Věra Rosí, Roman Szpuk, Pavel Petr a další. Polskou stranu zastupovali autoři Renata Putzlacher, Jacek Sikora a jiní. Od roku 1998 je více prostoru dáno také próze a autorům např. Václavu Kahudovi, Jakubu Grombířovi, Petru Hrbáčovi atd.

³⁴ Vít Slíva v časopisu *WELES* fungoval nejen jako konzultant, ale také jako korektor a jazykový redaktor.

³⁵ MANGIRASOVÁ, Zuzana. *Mytologické a regionalistické aspekty v poezii Bogdana Trojaka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. s. 79.

³⁶ DOKOUPIL, B. a kol. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945 – 2000*. Brno: Host, 2002. s. 270.

³⁷ První ročník: Zima 1995/96 až Podzim 1996; druhý ročník: zima 1996/97 až 3/1997; dále nejsou ročníky uváděny: 1998 - jedno číslo; 1999 - dvě čísla a přechod na kontinuální číslování, tedy č. 9 a 10; 2000 - č. 11 atd.

Mnozí výše zmínění na stránkách *WELESu* autorsky debutovali. Mimo původní tvorbu se časopis věnoval také recenzím, pověstem, historii, korespondenci či poznámkám, kterými přispívali autoři Petr Motýl, Bogdan Trojak, Vojtěch Kučera, Petr Maděra a další.

Součástí čísla 3 z roku 1997 a čísla 1 z roku 1998 byla příloha, kterou byl časopis *Jihovýchodní pošta*, který se zabýval současnou českou literaturou, filmem a výtvarným uměním, ale také hudbou, jehož vydavatelem byl Zdeněk Mitáček. Pod hlavičkou *WELESu* vyšlo také několik samostatných tisků, kterými byli např. *Vánoční almanach Welesu 1996*, *Almanach Welesu 1997* a sborník *Leoš Janáček 1928 – 1998: Du podel blesku*.

Tak, jako se postupem času měnila i vizáž magazínu (z formátu A4 na A5, z černobílé podoby na barevnou), měnila se i šéfredaktorská pozice a redakce. Bogdan Trojak vedl časopis v letech 1996 až 1998, od roku 1999 jej na této pozici vystřídal právě Vojtěch Kučera, který byl v čele *WELESu* až do roku 2003. Do roku 1999 byla redakce ve Vendryni (*trvalém bydlišti Trojaka – pozn. OH*), v letech 1999 až 2000 sídlila v Třinci (*trvalém bydlišti Kučery – pozn. OH*). Od 13. čísla se pak magazín stěhoval do Brna (*Kučera si zde koupil byt a získal tak trvalé bydliště – pozn. OH*), kde přes různé adresy redakce sídlí dodnes. Několikeré stěhování na kvalitě magazínu nebylo znát, rubriky si zachovaly svou podobu a dosah příspěvků zůstal na celorepublikové úrovni.

WELES v době Kučerova šéfredaktorování udržel svou osobitost. Podařilo se udržet vztah se slezským regionem (pomocí rubriky *Slezsko*, později *Slezské studio*), kromě poezie z republiky se objevila i překladová literatura japonská, konžská, čínská či norská. Velký prostor začali dostávat autoři ze Slovenska, časopis byl v některých číslech také zaměřen tematicky.

Magazín se za svou činnost v době, kdy jej vedl Vojtěch Kučera, také pravidelně ohlížel. V březnu 2001 oslavil pětileté výročí, které bylo reflektováno anketou, na kterou odpověděli „*generačně i tvorbou rozdílní autoři*“³⁸, kterých bylo kolem čtyř desítek (*oslovených bylo dvojnásobné množství, odpověděla polovina – pozn. OH*). Do roku 2003 otevíral každé číslo blok poezie, který představoval jednotlivé básničky pomocí medailonu a texty jejich tvorby.

³⁸ MANGIRASOVÁ, Zuzana. *Mytologické a regionalistické aspekty v poezii Bogdana Trojaka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. s. 92.

Roku 2004 byl vydán také sborník autorů s názvem *Výhoda bezčasí*, který Kučera vybral a uspořádal.

Důkazem spjatosti Bogdana Trojaka a Vojtěcha Kučery s tradicí *WELESu* je i vznik na internetu ve své době pravidelně aktualizovaných *Welenovin*, které přinášely texty ze starších čísel, která vycházela ve vendryňské a třinecké redakci a retrospektivně se tak k původnímu záměru neustále navracely.

Šéfredaktorskou pozici opustil Vojtěch Kučera na přelomu let 2003 a 2004, kdy vyšlo 18. číslo *WELESu*. Dle jeho vlastních slov nastala zvláštní situace, neboť v redakci své kolegy přesvědčoval, aby jeho pozici převzali. „*Musel jsem tehdy všechny přesvědčovat, že ten časopis bude fungovat i beze mne. Navíc jsem ztrácel motivaci, kdy jsem v závěru svého působení ve WELESu dělal jen účetní práci. Nechtěl jsem mít na tento projekt a kus svého života vzpomínku takovou, že sedím u excelovské tabulky, láduji ji čísly a zastrkávám dokumenty do šanonů. Chtěl jsem odejít s takovou chutí, s jakou jsem WELES společně s Bogdanem rozjížděl.*“ Nakonec se mu redakci předat podařilo. Vojtěch Kučera se na stránkách posledního „svého“ *WELESu* také rozloučil se čtenáři. Opět to bylo v podobě ohlédnutí se na počátek vzniku časopisu, do roku 1996. Kučera v něm vyjadřuje naději, že „*ve Welesu po celý čas přetrvala láska k poezii a touha se o ni s někým dělit*“³⁹. Společně s 18. Číslem navíc vyšel třetí tematicky zaměřený almanach *WELESu* s názvem *Cestou*, na jehož stránkách se objevily příspěvky autorů Petra Borkovce, Roberta Fajkuse, Radka Fridricha, Petra Hrbáče, Petra Hrušky, Jiřího Kotena, Vojtěcha Kučery, Radka Malého, Jaroslav Žily a dalších. S Vojtěchem Kučerou se v doslovu Miroslava Chocholatého k almanachu rozloučila pomyslně také redakce *WELESu*. „*Cesty jsou údělem každého z nás. Odráží se v nich náš vztah k sobě samým, k druhým, ke krajině. V jejich nescetných zákoutích nacházíme snáze odpověď na otázku, proč jsme, kam směřujeme, kde jsou hranice nicoty a co je tvoří. Cesta se stává metaforou našeho života, je spojena s neopakovatelností lidské existence. Je výrazem svobody, možnosti volby i touhy nezastavit se, nerežignovat (...)*“⁴⁰

³⁹ MANGIRASOVÁ, Zuzana. *Mytologické a regionalistické aspekty v poezii Bogdana Trojaka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010. s. 94.

⁴⁰ CHOCHOLATÝ, Miroslav. Na křižovatkách cest i slov. In *Cestou: básnický almanach Welesu*. Brno: Weles, 2003. s. 177.

Činnost *WELESu* byla od doby jeho vzniku po rok 2003 také hojně reflektována na stránkách jiných literárních periodik, navíc ve velmi pozitivním duchu. Recenze se objevovaly na stránkách *Tvaru*, *Obratníku* či deníku *Frýdecko-Místeko*, elektronickém časopise *Knihovnický zpravodaj Vysočina* i polském *Glosu ludu* a *Zwrotu*. Redaktoři v nich především vyzdvihovali to, že se časopis „neuzavírá za zdmi slezského regionu“⁴¹, oceněna byla slovanská mytologie, na stránkách *WELESu* hojně obsazená, která „vytváří celistvost časopisu“⁴².

Z literární revue *WELES* se tak během několika málo let stalo oceňované periodikum především díky propracovanosti schématu, za kterým stáli vedle Bogdana Trojaka a Vojtěcha Kučery také Trojakův otec Jan i sestra Jolanta. Respekt si získal díky vstřícnému a dominantnímu zaměření na mladou poezii, prózu a překladovou literaturu. „Z autorsky a editorsky skromných začátků poetického magazínu ukotveného v těšínském regionu se vyvinul do podoby velmi kvalitního literárního časopisu, jenž se vyznačuje snahou o široké otevření se univerzálním uměleckým problémům doby“⁴³.

Po odchodu Kučery i Trojaka z *WELESu* se šéfredatorského křesla ujal Miroslav Chocholatý⁴⁴ a časopis dožal velkých změn, dle soudobých kritiků k horšímu⁴⁵. Od roku 2008 do roku 2010 byl šéfredaktorem magazínu Ondřej Slabý. Dnes jím je Petr Čermáček. Z původního složení vendryňské redakce nezůstal nikdo, pouze Vojtěch Kučera jednu dobu vystupoval jako jednatel a společně s Bogdanem Trojakem patřil i do širšího redakčního okruhu časopisu⁴⁶.

⁴¹ FRIDRICH, Radek. Vendryňský poetický magazín Zima 95/96, aneb na obzoru nový literární časopis. *Obratník*. č. 13 (30. 5. 1996), s. 25.

⁴² CEKOTA, Petr. Moravská periodika. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 15 (1996), s. 23.

⁴³ MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu *Weles*. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 19.

⁴⁴ Tamtéž, s. 10.

⁴⁵ Silné kritice podrobili Chocholatého vedení především někdejší přispěvatelé. Kritizovalo se odloučení od česko-polské tradice tohoto projektu, ale i silné zásahy do některých rubrik: „První nové číslo jasně vytvořilo linii, které se pak už „nový *Weles*“ setrvale držel, aby křivce této linie určil sestupující ráz, aby takřikajíc zmnožil šed, která je evidentně šéfredaktorovým ideálem (...) *Nový Weles je studený a chladný* (...)“ (MOTÝL, Petr. *Psí víno – knižní edice*. Čmelák a svět [online]. [cit. 2011-03-24]. Dostupný z: <http://zebry.cz/cmelakasvet.cz/index.php?s=odehnala>)

Literární vědci kritizovali také „zakademičtění“ časopisu: „(...) *Weles* vůbec nějak zesmutněl, zvažněl, zakademičtěl a humoru se v něm přestalo dařit (...)“ (MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu *Weles*. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 15)

⁴⁶ MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu *Weles*. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 10.

3 Vojtěch Kučera v literárním životě

V této kapitole se zaměříme na působení Vojtěcha Kučery v kontextu českého literárního života přelomu 90. let 20. století a století následujícího, jeho pozici mezi literární veřejností, reflexi básnické, vydavatelské a editorské práce i práce mimoliterární.

Nejdříve je však potřeba si definovat pojem *literární život*. Jde o sumu společenských úkazů, které jsou v daném místě a čase spojeny s tvorbou, prouděním, šířením a vnímáním literárních děl. Jeho součástí jsou nakladatelství, časopisy, literární kritika a generační či zájmová uskupení, která vytváří sféru vzájemného ovlivňování osob zabývajících se literaturou, tedy tzv. literární veřejnost. Působení Vojtěcha Kučery v institucionálním rámci literárního dění, tedy konkrétně v časopise *WELES* a tzv. *Královopolském okruhu*, se pokusíme nahlížet nejen z pozice obecného pohledu literární historie, ale také z hlediska vztahu k literárnímu procesu (*jehož počáteční etapa v případě Kučery je popsána ve druhé kapitole této práce – pozn. OH*), společenského statutu autora a společenským a kulturním podmínkám, které hrají v utváření literárního života také podstatnou roli.

Právě z posledně jmenované pozice, tedy společenských a kulturních podmínek, vychází základní stavební kámen Kučerovy tvorby. I přesto, že vydáním sbírek je jeho básnická činnost datována do let 2000 až 2010, dynamičnost autorského projevu úzce souvisí s proměnami přelomu 80. a 90. let minulého století. Šlo o období výrazného kulturního pohybu, který přímo souvisel s vymaněním se z předchozího neuralgického období. Vojtěcha Kučeru v 90. letech formuje literární spolčení se sourozenci Trojakovými v projektu *PaRaNoJa*, později s *Královopolským okruhem*. Především díky těmto vlivům⁴⁷ je Kučera a jeho tvorba uchráněna otevřenému nástupu tzv. *midcultu*, který charakterizovala „*tvorba vysokou kulturu pouze dovedně simulující a promyšleně kalkulující s obchodním úspěchem*“⁴⁸. V Kučerově tvorbě tak například nenajdeme texty, které konfrontují kulturněpolitickou minulost s přítomností.

⁴⁷ Spojení českých a polských kořenů Bogdana Trojaka a literárních postupů Víta Slívy, majících kořeny v návaznosti na meditativní poezii Františka Halase a Vladimíra Holana.

⁴⁸ HRUŠKA, Petr. Postmoderní karneval – naděje i výčitky. In *V souřadnicích volnosti (česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích)*. Praha 2008, s. 19.

Součástí literárního provozu spojeného s Kučerou se také stal internet, který však v jeho případě nepřinesl do tvorby nepřehlednost a nediferencovanou bezbřehost, ale sloužil spíše k otevření více tvůrčích obzorů a naznačení přesahů u autora⁴⁹.

Nejvýznamnější částí v institucionálním rámci literárního dění kolem Vojtěcha Kučery je založení a tvorba časopisu *WELES*. Ten si svou činností vydobyl svého času jedno z nejoceňovanějších míst jak mezi samotnými autory (*do roku 2001 byla mimo jiné představena původní tvorba osmi desítek literátů – pozn. OH*), tak literárními kritiky.

Ti u časopisu oceňovali „*nezaměnitelně lokální slezskou příchuť*“⁵⁰, která byla vytvářena řadou textů bez překladů z polštiny do češtiny, mezi nimiž kromě básní nechyběly ani citáty a úryvky z místních kronik, „*nápadité příspěvky o geniu loci různých míst České republiky (...)*“⁵¹. Lokální charakter se změnil s vlivem příchodu širšího okruhu přispěvatelů, nicméně svou tvář si zachoval přinejmenším do doby odchodu obou nejdůležitějších tvůrců tohoto periodika z redakce.

Důležitým příspěvkem časopisu do literárního provozu byly původní literárně kritické články a glosy. Z jejich autorů jmenujme například Petra Motýla, těšínského spisovatele Władysława Sikoru a také Vojtěcha Kučeru. Profilovali se i další zajímavé literárně kritické osobnosti, například Milan Děžinský, Petr Maděra, Ivo Harák, Pavel Sobek, Robert Fajkus či Radek Fridrich. Michal Jareš se ve *TVARu* č. 17 z roku 2000 Vojtěcha Kučery zeptal na přednosti tohoto magazínu. „*Já si myslím, že dost velkou roli hraje grafická úprava – teda na první pohled. Mám pocit, že Weles oproti ostatním dýchá, nesmršťuje. (...) A přednost Welesu vůči těmto časopisům? Tím, že je. Opačně zrovna tak. Alternativa. A já to dělám takto. Vyberte si. Ať už si to připouštíme nebo ne, Weles je víceméně sborník. Kromě autorských profilů by však měl obsahovat (a snad i do jisté míry obsahuje) také nějakou výplň,*

⁴⁹ Především ve spojení slova, obrazu i zvuku, což Kučera nejpatrněji deklaruje ve svém posledním souboru *Nehybnost* (internetová podoba 2008, knižní 2010, grafický doprovod s názvem *Protistrana* a fotografie na zadní části obálky jakožto součást projektu *Okulaar*, během autorského čtení ze souboru doplněno o minimalistickou zvukovou složku, kterou vytvořil Filip Lýsek)

⁵⁰ MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu *Weles*. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 13.

⁵¹ Tamtéž.

*články napsané přímo pro časopis, aby se čtenář v záplavě těch výpovědí mohl něčeho chytit. Kdo nemění, stagnuje. Takže do budoucna snad tímto směrem (...)*⁵²

V souvislosti s Kučerovou tvorbou časopiseckou je třeba zmínit také jeho příležitostnou práci editorskou. Ta byla především vázána na činnost ve *WELESu*. Kučera je jako editor podepsán například pod „welesovskými“ almanachy *Vánoční almanach 1996* (společně s Bogdanem Trojakem), *Almanach Welesu 1997*, *Cestou* (2003/2004) a *Výhoda bezčasí* (2004). Mimo domácí půdu *WELESu* uspořádal sborník z literární přehlídky mladých autorů nakladatelství Větrné mlýny s názvem *Větrák* (2008, vydáno 2009), připravil také výroční sborník *Literární soutěže Františka Halase* s názvem *Na vlastní ticho* (2007) a v tištěné či elektronické podobě i almanachy této soutěže s názvem *Hledání* (č. 35/2007, 36/2008, 37-38/2010)

Mimo jiné také vybral a uspořádal dochovanou tvorbu předčasně zesnulé básničky Lenky Galdové (1974 – 1995), která vyšla v bibliofilském vydání pod názvem *Torza* (soukromý tisk, 1998). Největšího dosavadního editorského úspěchu dosáhl Kučera v letech 2003 a 2004, kdy vybral, uspořádal a redigoval básnické sbírky jesenického autora Petra Špangera (*1966) *Vodní mlýnky* (*WELES*, 2003) a *Dům ani ne k životu* (*WELES*, 2004). „*O šťastné ruce při výběru autorů a jejich rukopisných děl svědčí skutečnost, že Petr Španger byl za Vodní mlýnky nominován v kategorii Objev roku prestižní knižní ceny Magnesia Litera 2003(...)*“⁵³.

Vojtěch Kučera svou organizační, editorskou i básnickou činností zasahuje také do literárních soutěží. Od roku 2007 je členem poroty již výše zmíněné *Literární soutěže Františka Halase*, kterou zaštiťuje muzeum v Blansku. Soutěž vznikla jako doprovodný program k setkání s názvem *Halasův Kunštát*, jehož spoluzakladatelem byl básník Ludvík Kundera⁵⁴. V 35. ročníku soutěže (2007) zasedl Kučera do poroty společně se svými kolegy Martinem Stöhrem a Martinem Švandou. O rok později vystřídal v porotě Martina Švandu Bogdan Trojak, roku 2009 se porota sešla ve složení Miroslav Chocholatý, Vojtěch Kučera a Martin Stöhr. Zatím poslední ročník této soutěže se uskutečnil roku 2010,

⁵² JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8.

⁵³ MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu *Weles*. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 12.

⁵⁴ O vzniku setkávání viz KUNDERA, Ludvík. Úvodem. In *Na vlastní ticho: výroční sborník Literární soutěže Františka Halase 1972 – 2007*. Blansko, 2007. s. 9-11.

z důvodu malé účasti se však nekonalo tradiční vyhlášení výsledků v prostorách Muzea Blansko, nebyli také vyhlášeni vítězové a stanoveno pořadí. Malou satisfakcí účinkujícím bylo vydání sdružené elektronické verze almanachu *Hledání* s číslem 37, které přineslo básně autorů přihlášených do soutěže v letech 2009 a 2010⁵⁵. „Vítěze jsme nevyhlašovali, protože se přihlásilo do desíti autorů, což je velmi málo. Pro tolik básní se ani nevyplatí vydat sborník“⁵⁶. Do jubilejního 40. ročníku by Vojtěch Kučera rád soutěž vzkřísil. „Jisté je, že budeme muset sehnat organizaci, která soutěž plně zaštití, včetně peněz. Přestože nám ve všem Muzeum Blansko vyšlo vstříc, odmítlo požádat o dotace krajský úřad, a nám tak chyběly peníze“⁵⁷. V současné době se v rámci záchrany soutěže hovoří také o spojení této přehlídky s mladším festivalem *Literární soutěž Klementa Bochořáka*, která se koná ve Vranově nad Dyjí.

Nejdůležitějším a nejreflektovanějším prvkem literárního života Vojtěcha Kučery je jeho činnost básnická. Doposud vydal tři básnické sbírky, řada jeho textů se objevila v almanaších, sbornících a časopisech v celé republice. Literární kritici si u prvního knižního souboru⁵⁸ cenili toho, že se „*nevyhýbá bolesti, která kdysi zlomila nejednu vedlejší, jen zdánlivě zbytečnou větvičku*“⁵⁹, že autor projevuje „*zájem o procesualnost, o struktury pocitů*“, a také že „*zná sílu vyřčeného (...) je střídmy, nepotřebuje plýtvat, ani se nesnaží slovy zakrývat metafyzické prázdno(...)*“⁶⁰ Od druhé knihy⁶¹ si recenzenti neví s jeho tvorbou rady. Kučera v ní jde až na dřev slov, je autentičtější, než ve své prvotině, což se však znelíbilo recenzentům, kteří tvrdí, že „*vymazal poetično (...) jeho druhá sbírka představuje absenci tvůrčího gesta (...) přítomného ve stylizaci fikčního světa a nakonec i v jazyce*“⁶², že jsou jeho básně jen „*řetězce pouhých výčtů a konstatování*“⁶³.

⁵⁵ <http://lsfh.bloguje.cz/tema-5-2010.php>

⁵⁶ OPATŘILOVÁ, Karolína. *Halasův Kunštát: bez soutěžních veršů* [online]. [cit. 2011-03-29].

Dostupný z: http://blanensky.denik.cz/kultura_region/halasuv-kunstat-bez-souteznicversu20101022.html

⁵⁷ Tamtéž.

⁵⁸ KUČERA, Vojtěch. *Samomluvy*. Brno: Vetus Via, 2000.

⁵⁹ HRBÁČ, Petr. A nebylo do slov. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 9.

⁶⁰ VÁCLAVÍK, Radek. Když ztracené přetrvává. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 9.

⁶¹ KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005.

⁶² LYSONĚKOVÁ, Michala. A co hudba? *A2: časopis kultury a oddechu*. č. 3 (2006) [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/3/a-co-hudba>.

⁶³ Tamtéž.

Recenzenti se především dotazovali, zda slova, kterým Kučera onu „enigmatičnost“⁶⁴ naložil, tuto váhu unesou. Důkazem, že unesou, je třetí a doposud poslední kniha⁶⁵. I zde někteří recenzenti rezignovali na hlubší analýzu využitých prostředků a knihu se nestyděli zařadit do obecné škatulky „nevýrazná“⁶⁶. Vedle zajímavé grafické podoby, kterou „zdobí“ pouhá bílá obálka s dírkou uprostřed, vyrobenou důlčičkem, se pochvalné ohlasy zabývají především hypertextovostí knihy, typografií a odhalováním nových, zatím přehlédnutých prostorů poezie, které však existují: „Při četbě Kučerových veršů se nemusíme ujisťovat, že poezie žije. Prostě tomu tak je (...)“⁶⁷ Vojtěch Kučera píše poezii tichou a neokázalou, dokáže si podmanit i prostor, který se ocitá v chaosu. Svou literární vizi nikdy nemusel vykřikovat na veřejnosti, její poselství odhalí až čtenář, který pronikne do prostoru „za“.

Poslední součástí Kučerova života v literatuře je činnost, která jde jakoby mimo všechny jeho doposud vyjmenované aktivity. Patří sem profese, kterou vystudoval, a která nemá s literaturou zdánlivě nic společného. Je socioekonomickým geografem. Magisterského titulu se dočkal na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V postgraduálním studiu se zaměřoval na regionální geografii a regionální rozvoj. Kučera se tak řadí svou profesí k dalším významným literátům v republice, kteří nemají primární literární vzdělání. Přiřadit sem můžeme například literárního kritika Jana Štolbu (jinak jazzového hráče na saxofon, producenta a skladatele), básníky Roberta Fajkuse (vystudovaného lékaře), Pavla Kolmačku (absolventa ČVUT), Martina Švandu (psychologa a terapeuta), Martina Langera (vystudovaného sládky) či Petra Maděru (vystudovaného dendrologa).

Vojtěch Kučera se tak například zabýval strategickým plánováním (například pro město Kuřim, kde byl tajemníkem týmu⁶⁸, který zpracovával strategický plán⁶⁹) či formováním regionů a jejich začleňováním do evropského prostoru⁷⁰

⁶⁴ HARÁK, Ivo. Kniha impresí. *Tvar: literární obydleník*. č. 6 (23. 3. 2006), s. 21.

⁶⁵ KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010.

⁶⁶ MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. [...]. *A2: časopis kultury a oddechu*. č. 14 (8. 7. 2010), s. 28.

⁶⁷ KOTRLA, Pavel. Projít bodem. *Texty: literární čtvrtletník*. č. 50 (16. 3. 2010), s. 31.

⁶⁸ DANĚK, P. – KUČERA, V. *Strategický plán rozvoje města Kuřimi*. Kuřim: Městský úřad Kuřim, 2006.

⁶⁹ <http://www.kurim.cz/cs/obcan/rozvoj-mesta/zprava-o-prubehu-tvorby-strategie-rozvoje-mesta-cerven-2005.html>

⁷⁰ KUČERA, Vojtěch. Nové možnosti výzkumu regionálních diferencí venkovské společnosti. In *Regionalizace České republiky (Formování regionů, jejich funkce, význam pro začleňování do evropského prostoru)*. Ústí nad Labem: UJEP, 1999. s. 111-115.

z pohledu sociologického a demografického. Od dubna 2007 do března 2010 pracoval v hlavním pracovním poměru pro instituci s názvem *Národní síť Zdravých měst ČR*. Jedná se o asociaci aktivních místních samospráv, které se programově hlásí k principům udržitelného rozvoje, zapojují veřejnost do rozhodovacích procesů a podporují zdravý životní styl svých obyvatel⁷¹. S touto asociací Vojtěch Kučera hledal praktické využití pro města a obce v projektu *DataPlán NSZM - Informační systém pro strategické řízení*⁷², přispěl také do sborníku⁷³ prvního ročníku mezioborové konference *Udržitelná energie a krajina* (2008), kterou pořádalo *Centrum Veronica*. Své redakční zkušenosti využil také při tvorbě publikace s názvem *Sláva vítězům, čest poraženým aneb Ameriku objevili bezdomovci* (2010), kde je uveden jako odpovědný redaktor, a která byla vydána v rámci realizace projektu *Aktivizace územní veřejné správy při tvorbě a hodnocení regionálních a místních akčních plánů boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení*⁷⁴.

Od roku 2010 pracuje v pozici grantového pracovníka v *Armádě spásy – Centru sociálních služeb Josefa Korbela* v Brně. Zde mimo jiné také vykonává pozici projektového manažera. Se svým předchozím zaměstnavatelem *Národní sítí Zdravých měst ČR* nadále spolupracuje jako externista.

⁷¹ <http://www.nszm.cz/index.shtml?apc=r2082129t>

⁷² http://dataplan.info/img_upload/2fee7fa2e72b4bdcd8f9ba761433e67a/prez_DtP_VK_prikklady.pdf

⁷³ KUČERA, V. – TYM, A. Udržitelná energetika jako společné téma NSZM ČR pro rok 2008. In kol. *Udržitelná energie a krajina 2008. Sborník z 1. ročníku mezioborové konference, konané 28. – 30. března 2008 v Hostětíně*. Bílé Karpaty, 2008. s. 111-115.

⁷⁴ KOSORIN, Pavel. *Sláva vítězům, čest poraženým aneb Ameriku objevili bezdomovci*. Brno: Centrum sociálních služeb, p. o., 2010.

4 Básnická tvorba

Vojtěch Kučera představuje autora široce zastoupeného v různých časopisech, literárních sbornících, almanaších, antologiích, ale i v básnických sbírkách či v podobě elektronické na internetu.

Kučerova tvorba je mimo jiné představena ve sbornících *Budka psa Burka* (SmP, Český Těšín 1994), *Utržená mince* (Weles, Vendryně 1995), *Holan Devadesát* (soukromý tisk, Brno 1995), *Přetržená nit* (Obratník, Praha 1996), *Almanach Welesu 1997* (Weles, Vendryně 1998), *PětLet* (Nomisterion, Děčín 1999), *Cestou* (Weles, Vendryně/Brno 2003), *Co si myslí andělíček* (Větrné mlýny, Brno 2004), *S tebou sám* (Dauphin, Praha 2005), *Pastýř trudnomyslných ovcí* (Weles, Brno 2005), *Almanach Festivalu básníků 008* (P-centrum, Olomouc 2008), *Kdybych vstoupil do Kauflandu, byl bych v Brně* (Větrné mlýny, Brno 2009) a *Bezpodmínečné horizonty* (Weles/MU, Brno 2010). Kučera se dostal také na stránky výborů poezie s názvem *Antologie nové české literatury 1995-2004* (Fra, Praha 2004) a *Antologie české poezie II. díl [1986-2006]* (Dybbuk, Praha 2007)⁷⁵. Časopisecky vyšly ukázky jeho tvorby v různých periodících, z nejranějších jmenujme například *Karpatské příčiny*, revue *Obratník*, později vsetínské *Texty* a mnoho dalších.

Vojtěch Kučera se stal také důsledným (ne)propagátorem své poezie na internetu. Záporku ne vysvětlíme dále. Po dvou vydaných sbírkách se rozhodl tu třetí vytvořit na internetu. „*Chtěl jsem to postavit na hlavu. Obrátit to naruby. Vždycky jsem svou poezii chápal jako usilování dostat se za. A když něco převrátím, vidím to z druhé strany*“⁷⁶. Kučera obrátil v tomto případě to, co člověk od internetu očekává – sebe prezentaci, vystoupení z anonymity, PR. Autor se na svých vlastních webových stránkách⁷⁷ ukryl a nechal působit pouze psaný text, deníkové zápisky, dopisy, fotografie. Tato forma posléze přesáhla až do zatím posledního Kučerova knižně vydaného souboru. Ten nese název *Nehybnost*. Pro dokreslení Kučerova vztahu k internetovým prezentacím vlastní tvorby uvádíme, že již od roku 1999 je na internetových stránkách knihovničky rukopisů *Scriptorium*⁷⁸

⁷⁵ Zde Kučera představil texty ze svých dvou vydaných knih *Samomluvy* a *A hudba?* a také text z rukopisu, který se později stal základem třetí sbírky *Nehybnost*.

⁷⁶ NĚMEC, Jan. Internet naruby. Básník Vojtěch Kučera má místo bloku blog. *Respekt*. č. 45 (2. - 8. 11.), s. 55.

⁷⁷ <http://nehybnost.blogspot.com> (2006/2008), později www.nehybnost.cz (2009/2010).

⁷⁸ <http://www.inext.cz/texty/book/p009.html>

dostupný rovněž ucelený básnický soubor *Vniveč* (závěrečná část knižní prvotiny *Samomluvy*), k jehož elektronické publikaci došlo rok před knižním vydáním.

Básnickou tvorbu Kučera představil také v klasické podobě v několika souborech. Před vydáním samotných knih však ještě existovaly dvě rukopisné sbírky, které se knižního vydání nedočkaly. První z nich byl rukopis s názvem *Zatmění*, který vznikl přibližně od roku 1993 do počátku roku 1994. Z něj Kučera použil tři texty ve svých knižně vydaných souborech: dva texty ze *Zatmění* se objevily v prvotině *Samomluvy* (2000), jeden pak v posledním souboru *Nehybnost* (2010) ve kterém Kučera použil či přepracoval i další texty z doby vzniku *Zatmění*, které ale v souboru z roku 1993-1994 zařazeny nebyly.

Prvním souborem, jehož ukázky se ve větší míře objevily na stránkách časopisů, se stal rukopis s názvem *Zed' popela*, který obsahuje texty z let 1994 až 1995. Ten se však nikdy knižního vydání nedočkal. Knižně následovaly soubory *Samomluvy* (básně z let 1994 až 1998), *A hudba?* (básně z let 1999 až 2002) a *Nehybnost* (básně z let 2003 až 2007), která je autorovou doposud poslední vydanou sbírkou.

V následujících podkapitolách se blíže podíváme na poslední čtyři soubory, které se dočkaly výrazné reflexe jak v literárních periodících, tak na stránkách denního tisku – *Zed' popela*, *Samomluvy*, *A hudba?* a *Nehybnost*.

4.1 *Zed' popela*

Prvním rukopisným souborem, jehož části se dočkaly publikování na stránkách časopisů, almanachů, sborníků i internetových stránkách byl soubor *Zed' popela*. Obsahuje texty z roku 1994 a jediný z roku 1995.

V roce 1995 Vojtěch Kučera tímto souborem mimo jiné překvapil porotu soutěže začínajících básníků, kterou organizovali Jakub Zahradník a Roman Polák z revue *Obratník* v pražském divadle *Viola*. Soutěž trvala celý rok, měla čtyři čtvrtletní kola, na která byli vybráni vždy čtyři autoři (*kromě Kučery byl jedním z finalistů také jeho přítel Bogdan Trojak – pozn. OH*) a tomu nejlepšímu měla být vydána kniha. To celé probíhalo anonymně, u básní nefigurovalo autorovo jméno. O to větší zklamání připravili organizátoři soutěže účastníkům, neboť celý výsledek soutěže vyzněl do ztracena a slibované vydání knihy u nakladatelství *Protis* se neuskutečnilo.

Kompletní soubor se na stránkách periodik, ani v jiné tiskové podobě nikdy neobjevil. První texty z něj byly obsaženy v časopisech *Karpatské příčiny* (č. 1/1994 – báseň *Slavičí píseň o větru a vodě*, a č. 1/1995 – báseň *Krásná*), *Revue Obratník* [9-10/1995 – básně *Poslední den* a *hej pojď sem...(I)*] a *Texty* (č.42/2006⁷⁹ – básně *Za nocí*, *Nejdřív se chvástala*, *Vítání jara* a *Prý zítra*), almanaších *Budka psa Burka* (Český Těšín 1994 – báseň *Dva*), *Přetržená nit* (Obratník, Praha 1996 – básně *Obrazy vinných*, *První básník*, *Slavičí píseň o větru a vodě*, *Báseň*).

Některé texty se také objevily později na internetovém blogu Vojtěcha Kučery. V rozpětí dat 9. 5. 2008 až 2. 6. 2008 se zde objevily básně *Pohlednice*, *Obrazy vinných*, *Bez názvu* a *Báseň*.

Rukopis je složen ze dvou částí, které jsou od sebe odděleny Intermezem. První část obsahuje 15 básní, následuje Intermezzo o 8 textech, druhá část se skládá ze stejného počtu textů jako část první, tedy patnácti. Literárním životem jich doposud žije cca šest, proto se nebudeme na dalších řádcích tímto rukopisem zabývat do detailu.

Zed' popela je souborem, ve kterém se Vojtěch Kučera snaží „prohmatat“ literaturu. Učí se, odírá text až na ještě viditelné či slyšitelné prvky. Svou velkou roli zde hrál zvuk, tolik důležitý i v dalších Kučerových souborech, mimo jiné i rytmika, rýmy zjevné i skryté. Objevují se náznaky stylu, který jej v dalších letech bude symbolizovat – úspornost, snaha věci nedopovědět [„(...) *Jen jednou smíme pohlédnout na nebe a říci/ TY JEDINÉ*“⁸⁰], temnotu, ticho, které však zazní až tehdy, je-li vysloveno [„*V roce jedna/ Prší/ A květy zběsile vládnou/ Tisícům tváří/ Zástupům / Hej hej Otevři okno Klesni/ K zemi plné nahých knih/ Okapy snů Plížením* (...)“]. *Zed' popela* je jakousi viditelnou paralelou promlouvajících věcí, které se zjevují a odráží v *Nehybnosti*, která prozatím celý autorův básnický soubor uzavírá.

Tento rukopis také uzavírá jednu tvůrčí etapu Vojtěcha Kučery jako básníka. Po dopsání souboru si autor poznamenal do svého deníku: „*Existovaly-li někdy ve mně nějaké básně a potřeba s nimi vyplout na povrch, tak teď jsou ve mně určitě mrtvé. Nevím, jak to se mnou bude do budoucna, ale momentálně mi připadá, že ve mně poezie odumřela. Poezie jako báseň napsaná na papíře, jako sdělení někomu.*

⁷⁹ <http://www.inext.cz/texty/PDF/texty42.pdf>

⁸⁰ KUČERA, Vojtěch. *Za nocí. Texty: literární čtvrtletník*. č. 42 (léto 2006), s. 12.

Abych to tedy přesněji formuloval, nemohu už psát básně. Zatím. Vyvstal ve mně určitý blok, který nyní nevím, jestli má smysl nebo cenu přelézat. Jsou tu taková nutkání. Piš, něco napiš, ale jakmile vezmu do ruky tužku, všechno s výsměchem zmizí, hlava je dutá a prázdná, vnímání otupělé. Nyní u mne dominuje pohled, pohled na něco, na nějaký předmět nebo na cokoli zajímavého. Objevují pro sebe nevídané věci kolem, které pro mne doposavad neměly větší význam. Zdi, sochy, domy, schodiště, výklady, stromy. A vždy tehdy, v daném určitém momentě, jsou tyto věci pro mne básní, jsou mi poezií. Poezie je všude kolem. Všechno je kniha, všechno je báseň. Všechno a pořád. Jakýkoli pohled na cokoli, akorát vymizela potřeba záznamu [23. 2. 1995] (...) Za vším si stojím. Že by snad opravdu kouzlil podzim? Že by takovou roli hrálo přebudování vnímání poezie z vnitřního na vnější? Předtím byla báseň uvnitř, to co bylo ve mně. Teď je báseň vně, to co vidím a vnímám kolem sebe. Dominantní rozdíl je také v tom, že předtím jsem poezii slyšel, teď ji vidím. Před tím básně vznikaly jako záznamy rytmu a melodie, teď jsou záznamy určitého obrazu. Filmu. Jako kdybych se díval na nějaký krátký film. Na něco, co se hýbe, co je plastické, hmotné a proto snad tak velmi těžko postižitelné slovy. Nepřipadám si, že by mě poezie opustila. Naopak je všude. Ve věcech, v lidech, ve vzduchu, prostě všude. Všechno je poezie. Připadá mi, že když jsem v ní, tak že je velice těžké jí psát. Je to něco takového, jako kdybych byl uvnitř ženy, kterou bych chtěl malovat. Všude bych ji cítil, věděl bych, že všechno, co je kolem mě, je ONA, ale v žádném případě bych ji nemohl uchopit, zvětšit. A opět jsem u problému, jak nalézt pro POEZII slova. Jaká bledá černobílá slova jsou schopna obléci báseň do šatu poezie? [24. 6. 1995]“⁸¹ Tento zápis přesně definuje další postup Vojtěcha Kučery v básnické práci. Přemítání nad tím, jaká slova poezii sluší nebo jaká by ji měla reprezentovat Kučera v dalších, již knižně vydaných, souborech hází za hlavu. Dále bude jeho práci symbolizovat nedopovězenost a neustálé napětí ve verších, vyjadřované nejčastěji aposiopezemi či elipsami.

⁸¹ KUČERA, Vojtěch. *Ode zdi ke zdi* [online]. [cit. 2011-04-10]. Dostupný z: <http://nehybnost.blogspot.com/2008/05/ode-zdi-ke-zdi.html>.

4.2 Samomluvy

Roku 2000 vychází tehdy pětadvacetiletému Vojtěchu Kučerovi první oficiální básnický soubor v knižní podobě. Pod křídla jej vzalo nakladatelství Vetus Via, konkrétně pak Jaroslav Erik Frič, odpovědný za řízení edice Želetavka, do které byly *Samomluvy* zařazeny.

Přihlédneme-li ke grafické stránce knihy, tvoří ji typografická osnova předního českého písmaře a typografa Františka Štorma⁸². Je to první a prozatím poslední kniha, na které se Vojtěch Kučera graficky nepodílel, všechny ostatní potom vycházejí z grafického návrhu autora.

Kučerovy *Samomluvy* byly debutem velmi diskutovaným. Někteří soudobí recenzenti jej pasovali do role favorita při udělení Ceny Jiřího Ortena v roce 2000⁸³. Na svých stránkách kniha přináší texty, které jakoby pocházely z dílny náhodného pozorovatele. Jejich hlavním rysem je odkrývání všednosti. Tu svým textům přiřknul i samotný autor. „*Dost mě fascinuje něco, co bych nazval totalitou skutečnosti. Je až neuvěřitelné, co se kolem nás děje, a většinou se jedná o věci nejvšednější. Jdete po ulici a najednou před vámi stojí strom. Prostě tam je. Zatroubí auto. Někdo něco řekne. Spadne list. Prší. Já si to jenom snažím ujasnit. Ale to je jen jedna strana mince*“⁸⁴.

Název sbírky *Samomluvy* nám asociuje činnost, kterou často provozovali obecní podivíni, lidé zvláštního ražení, se slovem na rtu. Lidé, které velmi dobře charakterizoval Mojmir Trávníček v textu s názvem *Malá recenze na niveč*, který vyšel ve vsetínském literárním čtvrtletníku *Texty* roku 2001. „*Znal je za mé mladosti každý. Po celé dny procházeli vesnicí z jednoho konce na druhý, tam a zpátky, občas zašli o kus dál, na sousední katastr. Podle akcelerace jejich chůze se dalo spolehlivě předpovídat počasí.*

⁸² František Štorm (*1966) při návrhu písem klade důraz na specifika národní typografie a zabývá se tvorbou původních písem. Jeho jméno je řazeno k velikánům české typografie, např. k Josefu Týfovi, Vojtěchu Preissigovi či Janu Solperovi.

⁸³ Cenu Jiřího Ortena roku 2000 nakonec získala Kučerova souputnice ze stránek *WELESu* Věra Rosí za knihu *Holý bílý kmen* (Host/Weles, 1999).

⁸⁴ JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární obydleník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8.

*A neustále něco polohlasem brebentili, jen tak, pro sebe; nikoho neobtěžovali, málokdo je naplno vnímal. Jenom když je bičoval déšť, vykřikovali, a při bouři se smáli jako Viktorka. Samochodci a samomluvci. Obecní blázni*⁸⁵.

Tedy básníci, „samomluvci“ textů, osoby, které zachycují tah lidskou krajinou v čirých střepech. Kučerovi chodci krajinou za sebou nechávají neklidné ticho, je z nich cítit „zadržovaný sten, pláč, třeba jen vzpomínkou oživený (...)“⁸⁶ Nutno však poznamenat, že ticho v Kučerově prvotině zní. A zní tehdy, je-li ukryto mezi a za slovy vyřčenými hlasitě, což se projevuje u všech textů tohoto autora. A není to jen umným využitím básnických figur, například zvukomalby („...v cinkotu lahvi se odráží slunce...“⁸⁷), ale také prací s veršem – ticho se vyjevuje třeba na švu verše s přesahem – „...a taky před domem/ právě kdosi rozbil výkladní/ skříně“⁸⁸). Jakoby svět náhle obalila úzkost z ticha, na kterou vyřčená slova působí přesně naopak. Neuvěřitelná síla vyřčeného a také úspora slova v tomto případě hrají velkou roli⁸⁹.

„Krysař z Hameln“ jakožto podoba lyrického subjektu čtenáře vede různými prostranstvími. Zavede nás do *Björnsonova sadu*⁹⁰, na nádraží ve Vendryni⁹¹, ale i do různých časových pásem a ročních období, popřípadě seznamuje s několika možnostmi, jak ticho uslyšet (ať už v *Tišině*, *Vzpomínce*, nebo tam, kde je *Duto*). A již v úvodní básni s názvem *Tikotem hodin* představuje Kučera cestu poetiky, kterou nakročil již ve *Zdi popela* a bude jí kráčet i nadále v dalších básnických knihách: „*Bojím se slov./ Až příliš/ mě zaléhá jejich význam.*“⁹² Toto závěrečné trojverší z první básně předznamenává celý dosavadní styl Kučerova psaní. Na úzkém prostoru kumuluje nedozírnou sílu kombinace ticha se slovy, vytváří emocionální napětí pomocí anafor („*A nebylo do slov./ A drolilo se.*

⁸⁵ TRÁVNÍČEK, Mojmír. Malá recenze na niveč. *Texty: literární čtvrtletník*. č. 22 (léto 2001), s. 27.

⁸⁶ Tamtéž, s. 28.

⁸⁷ KUČERA, Vojtěch. *Samomluvy*. Brno: Vetis Via, 2000. s. 21.

⁸⁸ Tamtéž, s. 19.

⁸⁹ Mojmír Trávníček se v recenzi na Kučerovu prvotinu dle svých slov dopustil jistého extempore, když spočítal verše ve sbírce a vydělil je počtem básní (nezahrnul akorát úvodní báseň, která stojí v čele sbírky jako předmluva). Dostal nepřekvapivě nízké číslo, které je charakteristické pro celou Kučerovu tvorbu. První sbírka vykazala 7.6 veršů na báseň. Autor této bakalářské práce si dal úkolem spočítat počet veršů ve druhé a třetí sbírce a vyšla tato čísla: 9.1 veršů na báseň ve sbírce *A hudba?* a 8.36 veršů na báseň ve sbírce *Nehybnost*. I tato s literaturou na první pohled nesouvisející metoda přinesla potvrzení úspornosti básnického výrazu Vojtěcha Kučery.

⁹⁰ KUČERA, Vojtěch. *Samomluvy*. Brno: Vetis Via, 2000. s. 25 a 28.

⁹¹ Tamtéž, s. 29.

⁹² Tamtéž, s. 10.

/ *A kdyby jen.*⁹³ – „*A zase déšť/ a zase večer/ a zase podzim...*“⁹⁴), přináší temnotu i světlo.

Kučerova poezie se zkrátka snaží (jako ostatně poezie od pradávna) zároveň skrývat i vyslovovat smysl. Nepotřebuje k tomu ovšem nejrůznější stylizační podoby. Nepoddává se magii slova, spíš pátrá po takové jeho podobě, která je „neopracovaná“, skoro „neliterární“ („*Chtěl bych říct: Stejno./ Tři zimy stromů a dál / vítr v korunách* –“⁹⁵). Takové slovo pak předkládá čtenáři k jeho vlastní, tvůrčí interpretaci. Již v předchozím souboru *Zed' popela* Kučera ukázal, že tam, kde slova přestávají stačit, objeví se ticho. A to nejen mlčené, ale také vědomě reflektované jakožto nedostatek jazyka vyjádřit vše, co nás napadne: „*Jako by najednou ani kámen / nebyl kámen a mezi slova/ nevešlo se cosi vyřčeného*“⁹⁶. Mezi vším tím mlčením nalezneme třeba i lásku vyčištěnou, skutečně prožívanou a povýšenou na symbol lidské existence. V Kučerových milostných obrazech schází patetičnost, vyzdvížená je osudovost okamžiků a jejich důsledek na konání lyrického subjektu: „*Snad týden po rozchodu/ vypadla mi ze zubu plomba./ Jak strašně do té díry jazyk zapadá*“⁹⁷ – „*Přicházíš ve spánku./ Někdy si povídáme,/ při milování/ mi rukou sevřeš záda,/ nebo se směješ,/ usmíváš.//Chtěl bych tě nehledat.*“⁹⁸

Samotný jazyk u Kučery v některých případech přeci jen zadržává „*nadbytečným epitetem, příliš velkým slovem či frází jen zdobnou, ne každý z veršů je zákonným a rytmicky přesným, jazyk místy k nesrozumitelnosti zkroucený existenciální závažnost spíše jen markýruje; ale tyto výtky jsou vzhledem k poezii, která čím je stručnější, tím také lepší, jen věci nepodstatnou, pronesenou jaksi na okraj*“⁹⁹. Je však třeba říci, že útržky chodcových samomluv putují až k samotnému nitru, „*k onomu nezničitelnému Nic, o němž tolik věděl sv. Jan od Kříže. Jeho jméno se zde nevybavuje jen tak pro nic za nic*“¹⁰⁰. Mojmír Trávníček nachází v Kučerově prvotině i další aluzi, a to na Ignáce z Loyoly: „*(...) a když jsem si před třemi lety zlomil nohu,/myslel jsem si, že jsem básník.*“¹⁰¹ Velký Španěl po zlomenině

⁹³ KUČERA, Vojtěch. Samomluvy. Brno: Vetus Via, 2000. s. 44.

⁹⁴ Tamtéž, s. 50.

⁹⁵ Tamtéž, s. 28.

⁹⁶ Tamtéž, s. 47.

⁹⁷ Tamtéž.

⁹⁸ Tamtéž, s. 51.

⁹⁹ HARÁK, Ivo. Nad jedním pozoruhodným debutem. *Nové knihy*. č. 26 (28. 6. 2000), s. 21.

¹⁰⁰ TRÁVNÍČEK, Mojmír. Malá recenze na niveč. *Texty: literární čtvrtletník*. č. 22 (léto 2001), s. 27.

¹⁰¹ KUČERA, Vojtěch. Samomluvy. Brno: Vetus Via, 2000. s. 9.

nohy našel svou víru, zrodil se z něj světec. Z Kučery pak v knižní prvotině básník, který se odhodlal naslouchat zdánlivě němým věcem, v jejichž odrazech dokázal rozeznat svůj hlas a být smyslově velmi názorný.

4.3 A hudba?

O pět let později vychází v brněnském nakladatelství HOST druhá Kučerova sbírka s názvem *A hudba?* (2005). Grafická stránka knihy pochází z dílny Vojtěcha Kučery, který se však musel přizpůsobit jednolité podobě Edice poezie Host, jehož 75. svazkem jeho druhá kniha je.

A stejně tak, jako prvotina, vyvolala druhá sbírka tohoto autora určité pozdvižení, vyvolané především u recenzentů knihy, kteří se příliš nenamáhali s veplutím do stylu Kučerova psaní a knihu označili za plochou, bez básnického gesta a epigonskou. K problému interpretace Kučerovy poezie se dostaneme v závěru této části.

Druhá Kučerova kniha je podobně jako první plná básnických záznamů, samomluv i fragmentů hovoru. Svou formou a stylem připomíná knihy *Dny v roce* a *Roky v dnech* Jiřího Koláře (1914 – 2002). Místo názvů jednotlivých básní jsou texty uvedeny datem, počínaje 28. 2. 1999 a konče 11. 11. 2002. Sbíрка má tedy deníkovou formu, básně nesou záchvěvy určitých chvil a zlomků času. Kučerův básnický deník má dvě části s názvy *Někam* a *Uprostřed pokoje*. První část sleduje prostředí nového autorova pobývání i vracení se do známých končin domova, druhá je pak zvnitřněna v prostorech bytových.

Název sbírky - *A hudba?* - nás nutí zodpovědět otázku, zda hudba v tomto světě má ještě nějaký smysl a jestli ji lze ještě někde slyšet. A přitom předem tušíme, že pátrání bude neúspěšné. Jakoby s názvem Kučera předznamenal to, v čem je jeho poezie nejsilnější. V práci se čtenářovým vjemem, kterému nic nedává zadarmo, ale nutí jej k pohybu, spolupráci, fantazii. Nutno dodat, že poezie druhé sbírky Vojtěcha Kučery se svému čtenáři nevnucuje násilnou stylizací fikčního světa, ani utápěním se v gestu, což mnohým nemusí vyhovovat. Od toho však je poezie řeči, která znejišťuje nejen svět, který nahlíží, ale i samotný styl, formu, vidění a ono „poetično“, které má údajně obsahovat. „*Texty se dožadují čtenářovy aktivity, člověka tvůrčího, schopnosti ze sebe a za sebe stvořit z Kučerových básní báseň*

vlastní. Je na čtenáři, aby uhadoval významy věcí a dějů, aby pointoval mikropříběhy¹⁰². Pátrání po vyvrcholení pak po čtenáři Kučera vyžaduje i přímo v textech sbírky: „A možná právě to, že slečna,/ co před chvílí prošla chodbou, / se vrací vynést koš,/ něco znamená.“¹⁰³

Motivy samoty a ticha přetrvávají i v knize *A hudba?*, stejně tak napětí: „Do kterých směrů /se ptají mé nohy?“¹⁰⁴ To Kučera mimo jiné umně vyobrazuje také užitím několika druhů figur, např. epiforou („Támhleťta větev/ se ve větru kývá, / ještě se kývá/ a stále kývá se./ Táhleťta větev/ se ve větru kývá...“¹⁰⁵) či anaforou („Ještě tak stránku!/ Ještě tak další stránku po ní.“¹⁰⁶)

Jistý posun také zaznamenalo zobrazení scenérie. Oproti autorově prvotině zde zažíváme přímou srážku s městem. Zatímco v *Samomluvách* byla městská a krajinná scenérie panoramatická, ve sbírce *A hudba?* zaznívá Brno naplno. Do textů se vkrádá Špilberk, přilehlé parky a hospody: „Pod kaštany vychutnat dvě piva,/ v útržcích hovorů/ ke slečnám zatoulávat zrak./ Od Špilberku, ke Špilberku, / ulice jak z autodráhy, chvílemi/ tramvaj, zatoulaná z vláčků.“¹⁰⁷ Brno a jeho příliv „poněkud vytěsnilo autorovo původní prostředí slezské až kamsi na téměř neznatelný okraj“¹⁰⁸. I přesto se však lyrický subjekt i nadále rád vrací tam, odkud přišel, často jen v náznacích a potlačených vzpomínkách, ale někdy velmi silně především z počátečního nezvyku změny prostředí: „Jedenkrát měsíčně teď za Frýdkem / stopaři už mluví jinak,/ od kopce k Těšínu/ v dálce vidět werk, to peklo/ bez kterého bych se nenarodil.“¹⁰⁹ – „Těch věčných návratů a cest,/ kdy doma tam už není/ a tady není ještě...“¹¹⁰

Znovu Kučera na stránkách své druhé knihy rozehrává souboje krátkých okamžiků, plných zvuků, se strojovými záznamy, které čtenáře nejsou schopny účelově vpravit do obrazu, nerozmazávají, jen znejišťují. *A hudba?* je znovu plná básní, které pracují se zvukovou podobou verše a rytmem. Objevuje se onomatopoe

¹⁰² HARÁK, Ivo. Kniha impresí. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 6 (březen 2006), s. 21.

¹⁰³ KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005. s. 21.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 37.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 46.

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 41.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 19.

¹⁰⁸ HARÁK, Ivo. Kniha impresí. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 6 (březen 2006), s. 21.

¹⁰⁹ KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005. s. 22.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 48.

(„*Pár metrů zpátky,/ pod jezem,/ posměšně pleská/ několik plastických lahví.*“¹¹¹ – „*...smyčka jak nářek,/ tam kdesi v dálce, kdesi,/ kdesisi.*“¹¹²), také aliterace („*...to budík svým kladivem/ duní do dna dní.*“¹¹³ – „*Hlava halí se v hladinách hlasu.*“¹¹⁴), epizeuxis („*Zatím jen nahota, nahota,/ nahota/ a hlasy těch, s kterýma/ po hospodách sedám.*“ – „*A bude Slunce slunce?*“¹¹⁵) či oxymoron („*Snad teprv potom / možná kdo zachytí/ křiky těch všech/ do prázdna/ vyladěných / píšťal.*“¹¹⁶). Všechny tyto figury v Kučerových básních působí kontrastně k těm částem sbírky, které nesou známky jednoduché deskripce. Ty čtenáři mohou připadat jako „*řetězce pouhých výčtů a konstatování*“¹¹⁷.

Vojtěch Kučera v druhé sbírce využívá jako svého hlavního básnického prostředku nelyrizovaného popisu. Tento styl psaní se velmi blíží Kolářovu, kdy se lyrický mluvčí proměňuje v reportéra. I pro Kučera slovo ob stojí spíše jako stavební prvek, materiál k tzv. „*evidentní poezii*“. Vojtěch Kučera se stejně jako Jiří Kolář „*obtížil trestem za slovo v moderním věku*“¹¹⁸. Shodu mezi Kučerou a Kolářem můžeme nalézt také v přístupu k popisovanému. Jde o naprosto všední vidění prostoru světa. Dle slov recenzentů působí velmi odtažitě na čtenáře, do básnického prostoru této knihy mnozí neumí vejít, „*nelze se v něm zabydlet, pohybovat. Skutečný prostor je popsán, zůstává však neznámý (...)* Rýhy chvil, které se v textech měly rozvinout, jsou mělké. Pouhé konstatování „*tady a teď*“ okamžik nezpřítomní; jeho význam se nepodařilo zachytit, dát ho zakusit čtenáři, znovu ho oživit básní“¹¹⁹.

Lze tak konstatovat, že i přesto, že momentky, které dominují této knize, a které se snaží překonávat pomíjivost okamžiku, v některých případech chvíli nezadrží a vytváří pouhý záznam. Což však neplatí nezbytně, neboť Kučera si po Kolářově vzoru chvíli udrží užitým slovem. Právě řeč v druhé Kučerově sbírce zajišťuje tu rovnováhu mezi ní a osudem. „*A řeč, která jediná má své oprávnění, je řeč ještě*

¹¹¹ KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005. s. 24.

¹¹² Tamtéž, s. 23.

¹¹³ Tamtéž, s. 47.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 53.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 20.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 18.

¹¹⁷ LYSONKOVÁ, Michala. *A co hudba? A2: časopis kultury a oddechu*. č. 3 (2006) [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/3/a-co-hudba>.

¹¹⁸ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Poezie poslední možnosti*. Praha: Torst, 1996. s. 85.

¹¹⁹ LYSONKOVÁ, Michala. *A co hudba? A2: časopis kultury a oddechu*. č. 3 (2006) [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/3/a-co-hudba>.

teplá, řeč, která nestačila ulpět v jiném úkolu než v tom, který ji přidělil osud ve své jedinečnosti. Proto rychlý střih k dalšímu osudu a k jeho řeči“¹²⁰.

Proto Kučerův možná čtenářsky nevyhovující styl, protože přesný, neornamentální. „Jinými slovy: textu nelze dopřát čas na to, aby se zabydlel sám v sobě. Svět každou další řečí povstává nanovo, a to celý“¹²¹. A čtenář tak nedostává téměř žádnou příležitost zvyknout si na text a toho, který k němu prostřednictvím něj promlouvá. Proto i rozjitřenost recenzentů, kteří Kučerově druhé knize vyčítají zaleknutí se slovy, ohánějí se vyčerpáním talentu autora nebo jej označují za epigona¹²².

Nejednotnost literárních recenzentů se ale především objevuje ve věcech přístupu k výrazovosti a básnickému gestu. Ve věci pochybností recenzentů o tvůrčí originalitě Vojtěcha Kučery jmenujme konkrétně text Petra Boháče s názvem *Nad bezradností současné poezie (Vojtěcha Kučery A hudba, Jiřího Kotena Aby dům)*, který vyšel roku 2006 v *Souvislostech*. Boháč Kučerovi vyčítá nepřítomnost básnického gesta. Dle recenzenta se touto nepřítomností „ruší nosná podstata poezie“, tedy „subjekt bezprostředně prožívající skutečnost“. Kučerovi jsou Boháčem také vyčítány shodné motivy s poezií Kolmačkovou či Hruškovou. Boháč dále tvrdí, že jde tím pádem jen o schematické psaní: „Proto nelze mluvit o průzračnosti či čistotě prožitku, ale jen o literárnosti a epigonství“¹²³. Dle Boháče je povinností autora vyhýbat se tomuto psaní. Bohužel tento argument neobstojí, neboť Boháč přítomnost básnického gesta obhájí jako „zčásti naplněnou vůli a touhu dobrat se čehosi komplikovanějšího a trvalejšího, než je vjem a povrchní pointa. Gesto je přítomno v náznaku rytmu některých básní, v roztroušených segmentech originální metaforiky a především v kompozici celé sbírky“¹²⁴. Shodně obhájí tento přístup i Michala Lysoňková, když Kučerově druhé sbírce vyčítá „absenci tvůrčího gesta, gesta přítomného ve formě, vidění, stylizaci fikčního světa a nakonec i v jazyce, neboť ten jen ředí deskripci“¹²⁵. Ze stylistického hlediska oba argumenty popírají logiku, neboť je jen a pouze na autorovi, jakou metaforu využije,

¹²⁰ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Poezie poslední možnosti*. Praha: Torst, 1996. s. 95.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² BOHÁČ, Petr. *Nad bezradností současné poezie (Vojtěcha Kučery A hudba, Jiřího Kotena Aby dům)*. *Souvislosti: revue pro literaturu a kulturu*. č. 1 (2006) [online]. [cit. 2011-06-22]. Dostupný z: <http://www.souvislosti.cz/clanek.php?id=425>.

¹²³ Tamtéž.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ LYSONĚKOVÁ, Michala. *A co hudba? A2: časopis kultury a oddechu*. č. 3 (2006) [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupný z: <http://www.advojka.cz/archiv/2006/3/a-co-hudba>.

jestli píše „*květnatě*“ či „*suše*“. Estetizace vyjadřování totiž není součtem zvláštností autorského vyjadřování, jak uvádí všechny stylistické učebnice. Recenzenti se v tomto případě měli spíše ptát po tom, jestli jsou ony stejné motivy shodně nasvětleny, uviděny, žity. Používání či nepoužívání metafor je v tomto případě otázkou irelevantní, ta se však později promítne také do hodnocení dalšího Kučera vydaného básnického souboru s názvem *Nehybnost*.

Druhá básnická sbírka Vojtěcha Kučery potvrdila stabilitu práce autora, užití výrazů, přinesla další koncentraci eliptičnosti a stručnosti prostředků. „*Autor je – především v první polovině sbírky – velmi koncentrovaný a velmi přesný a zároveň velmi moravsky lyrický...*“¹²⁶ Básnický deník poukázal ale také na letmé využití konvenčních metafor, např. „*...slunko/ jako přezrálý pomeranč...*“¹²⁷. Kučera se ale nenechal v této sbírce vyprovokovat ke sběhnutí na scestí. „*Ona názvem inzerovaná hudba tedy možná signalizuje přechod k jakémusi básnickému informelu, který ovšem neznamena rezignaci na řemeslnou zručnost či osobitý rukopis, ale nabízí kulisy a návod pro vlastní hru čtenářovu – řekněme, že o chuti pokrmu zde rozhoduje také tvar a kvalita lžíce. Dílo zůstává provždy nedokončené, otevřené vždy novým a novým realizacím*“¹²⁸.

4.4 Nehybnost

Třetí básnický počín s názvem *Nehybnost* (2010), který vydalo nakladatelství Martina Stöhra MaPa, je završujícím souborem předchozích autorových publikací. Knižní podoba tohoto souboru však vznikla pouze jako jedna ze součástí jeho prezentace. Vojtěch Kučera všechny své básně v této knize i jejich vznik totiž nejprve prezentoval ve webové podobě na blogu, který si založil v roce 2006¹²⁹. Kučera touto cestou podnikl krok k paradoxu, neboť internetové stránky založil proto, aby se ukryl v anonymitě webu. Chtěl jednoduše dát „*prostor textu jako takovému*“¹³⁰.

¹²⁶ MOTÝL, Petr. Knižní hlídka. *Čmelák a svět* [online]. [cit. 2011-07-18]. Dostupný z: <http://zebry.cz/cmekasvet.cz/index.php?s=b%C3%A1snick%C3%A1&paged=2>.

¹²⁷ KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005. s. 17.

¹²⁸ HARÁK, Ivo. Záslovné tělo poezie. *Host: měsíčník pro literaturu a čtenáře*. č. 3 (11. 3. 2011), s. 69.

¹²⁹ nehynost.blogspot.com

¹³⁰ NĚMEC, Jan. Internet naruby. *Respekt*. č. 45 (listopad 2009), s. 55.

Své texty ukryl do anonymity, blog nebyl podepsán jménem. Z nejrůznějšího sebraného materiálu vyšlo na povrch třiatřicet textů, který doprovází fotografický soubor s názvem *Okulaar*, který zobrazuje zpětná zrcadla u nepřehledných křižovatek a svět odrážející se v něm. „*Jenže pro mě to nejsou zrcadla. Znovu opakuji: jde mi o pohled za. A jeden ze způsobů, jak se podívat za zrcadlo, je zapomenout na jeho plochu. Jsou to prostě průhledy někam dál. Každé to zrcadlo je oko, kterým se člověk může dívat. Že je uprostřed domu nebe? Ano, je – jako nějaký průhled*“¹³¹.

Vojtěch Kučera zvolil tuto nezvyklou formu textové prezentace mimo jiné proto, že mu chyběl mezistupeň mezi soukromým psaním do sešitu a výslednou knihou. Blog proto zvolil jako možnost publikovat bez definitivnosti uzavření souboru v knižní podobě. Odhalil tak čtenářům kouzlo hypertextu a multimediálnosti a také samotný vznik textu, obrazy, vjemy a tvůrčí podmínky, které jsou posléze v tištěné podobě symbolizovány prostým bodem na bílé obálce, kterou autor prorazil důlčíkem.

Kučera k vzniku *Nehybnosti* na svém blogu v záznamu z 28. srpna 2006 poznamenal: „*Uvažoval jsem, jak k celé věci přistoupit. I přesto, že jsem měl v poslední době několik poněkud přikřejších rozhovorů na téma publikace vlastní tvorby a vždy v nich razantně zastával názor prosazující přímou odpovědnost autora za své texty – přímou ve smyslu jednoznačné identifikace a dešifrovatelnosti tvůrce – rozhodl jsem se, že pokud jde o Nehybnost, zůstanu z určitých důvodů za. Znamená to tedy, oprostít se od jmen, konkrétních míst a odkazů, reflexí na vlastní knihy, aktivity nejblížeších. Definice hranice. Podstatné je to, co je uvnitř. Jsem tam, ale zároveň vně – statický, kmitající. Věřím, že mi to umožní dostat se hlouběji*“¹³².

Nehybnost vznikala v letech 2003 až 2007. Roku 2008 přibyl k básnickému souboru Kučerův typografický cyklus nazvaný *Protistrana*. Samotná kniha vyšla na samém sklonku roku 2009, v roce má však 2010. Kniha zaujme na první pohled. Má podobu čtverce o rozměrech 15x15cm, tvoří ji čistá bílá obálka, pouze uprostřed je vyražená díra do tmavého podkladu náhledové strany. Zadní část obalu zdobí fotografie zpětného zrcadla z Kučerova fotografického souboru *Okulaar*. Bonusem uvnitř knihy je vložený arch s vytištěným negativem *Protistrany*,

¹³¹ NĚMEC, Jan. Internet naruby. *Respekt*. č. 45 (listopad 2009), s. 55.

¹³² KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost?* [online]. [cit. 2011-07-11]. Dostupné z: http://nehybnost.blogspot.com/2006_08_01_archive.html

z jednotlivých písmen cyklicky opakovaného graficky umístěného slova *Nehybnost* je zde tučně v každém řádku zvýrazněno několik písmen, které po přečtení zleva doprava dají rozšifrovaný text „*Bytost se hne. Nehybnost tne Tebe.*“

Vojtěch Kučera tak dokázal propojit textovou stránku knihy s její podobou. Nese do jisté míry určité zásady konstruktivistické a funkcionalistické typografie. Kniha navíc nepůsobí na čtenáře hotovým dojmem, není zdaleka něčím definitivním, co čtenář může toliko akceptovat, aniž by měl možnost ke knize cokoli dodat. Kučera i v této knize počítá s aktivní účastí čtenáře a nutí jej do interakce.

Knihu uvozuje citát francouzského básníka a člena iniciační skupiny *Vysoká hra (Le Grand Jeu)*¹³³ Rogera Gilberta-Lecomte: „*Dosáhnout mezní bod, který se v sobě chví*“¹³⁴. Tak, jak je uvedeno v mottu, postupuje v textu i Kučera. Snaží se „*pomalů, postupně, do morku kostí*“¹³⁵ prohmátat slovo až na dřeň a dobýt významový základ. Navazuje na tendence své předchozí tvorby, jakoby uzavírá / neuzavírá pomyslný triptych. Čtenář je znovu vystaven autentickému záznamu skutečnosti, který nenese ani hodnotící, ani komentující faktory. Oproti předchozím knihám, kde bylo patrné putování lyrického subjektu krajinou a vhledy do tohoto prostoru, je tento pro tentokrát „*přítahován pevným bodem, začátkem i koncem existence věcí a jevů – bodem nehybnosti*“¹³⁶. Zůstává na místě a zaznamenává bez jakéhokoliv pohybu. I v této sbírce se lze setkat s neurputným chtěním, texty mají svůj čas a odkrývají se postupně. K tomu Kučera využívá nízké metaforičnosti, jeho obraznost je přímá, „*těžce vydobytá, zbavená příkras a významově prázdných dekorací (...), bez sémantického balastu*“¹³⁷.

Velké textové plochy ve sbírce nenalezneme, Kučera spoří slovem (*33 básní a pouhých 276 veršů v nich – pozn. OH*) a jeho výpověď je často zlomkovitá. Verš je volný, objevuje se sporadické využití rýmu – sružený („*kuropění / mění*“, „*větru / kilometrů*“, „*hlas / třas*“¹³⁸), střídavý („*prach / vlků – tmách / krku*“¹³⁹) obkročný („*obrazy / nad zemí – zdá se mi / procházím*“¹⁴⁰)

¹³³ Jiného člena Vysoké hry, Reného Daumala, cituje Kučera již v Samomluvách.

¹³⁴ KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010. s. 7.

¹³⁵ Tamtéž, s. 9, 11 a 13.

¹³⁶ CHOCHOLATÝ, Miroslav. Na prahu nicoty. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 14 (září 2010), s. 22.

¹³⁷ Tamtéž.

¹³⁸ KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010. s. 55.

¹³⁹ Tamtéž, s. 17.

¹⁴⁰ Tamtéž, s. 29.

Tolik častá hudebnost Kučerově v pořadí třetí knižně vydané sbírce vévodí i tentokrát. Objevují se prvky písňe, jako refrén („*Ej lásko! Vyju já,/ den za dnem takto čekáme se.../Ej, lásko! vyju já,/ psem, vlkem, kojotem,/ kde trojúhelník tvůj.../ Ej, lásko! vyju já,/ a měsíc vkrojený/ jak včera je i dnes/ do oblouku tmy, skrytý.../ Ej lásko! Vyju já!/ Ej, lásko! Lásko!/ Vyju! Vyju já...¹⁴¹⁾ nebo důrazný rytmus s náznaky metrické stopy („*Krajina točí se ke vzdálenému bodu,/ točí se silnice od zahrad až po dům...¹⁴²⁾ či zvuky, ozvěny („*Morgány zjevů-/ Sirény zel-/ Zpět: Zpět: Zpět Zpět./ Ať zcepení!¹⁴³⁾ „*Dole města, tu - proti mně – ty:/ Krá! Můj! Moje! Krá!¹⁴⁴⁾****

I v této sbírce Kučera využívá osvědčených figur, které důsledku vytváří verš naléhavější, gradující a jen málo ornamentální: epizeuxis („*Holé pláně, holé,/ holé, zapřít/ se ani zrakem/ nelze.¹⁴⁵⁾, anafora („*Prázdnota se mstí./ Prázdnota se mstí./ Prázdnota se mstí./ Pukám.¹⁴⁶⁾, ale i výjimečně zdobnější aliterace („*Za ranního kuropění,/bděním, co se v dnění mění...¹⁴⁷⁾). Také v této knize se objevují sporadicky méně obratná slovní spojení („*vybušit klaksony¹⁴⁸⁾, to vše je ale ve skrytu jazykové obratnosti, kterou prokazují „*nepatrné hláskové obměny veršů spojené s jemnými sémantickými posuny¹⁴⁹⁾.*****

Časem sbírky je přítomnost, Kučera se zaměřuje na sílu a prchlivost okamžiku, který se zjevuje v prostoru, protentokrát nijak nekonkretizovaném („*Za clonou dnění víří se prach,/ v krajinách němých, a přece plných vlků¹⁵⁰⁾). Čtenář se ocitá v jakémsi bezčasném, interiérech a prostorách beze jména, na rozdíl od předchozích dvou sbírek, což navozuje díky abstrakci i snovou atmosféru. Autor pracuje s motivy smrti, samoty a prázdnoty. Do pozadí oproti předchozím knihám ustoupil motiv milostný. Navozené bezčasný a nepohyblivost, nulové východisko a forma záznamu znázorňují tepající neklid, vlivem malého využití metafor a čistotou a přesností zápisu mnohem bolestněji a depresivněji vyznívající.*

¹⁴¹ KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010. s. 47.

¹⁴² Tamtéž, s. 69.

¹⁴³ Tamtéž, s. 53.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 21.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 15.

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 19.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 55.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 23.

¹⁴⁹ CHOCHOLATÝ, Miroslav. Na prahu nicoty. *Tvar: literární obydleník*. č. 14 (září 2010), s. 22.

¹⁵⁰ KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010. s. 17.

Nehybnost Vojtěcha Kučery se stala jednou z básnických událostí roku 2010. Povšimli si jí výrazně také recenzenti, kteří ale znovu v některých případech nepopustili uzdu své obecnosti a znovu zůstali stát v hodnocení třetí Kučerovy knihy v půli cesty. „*Co napsat o knize, která je nejvíc ze všeho... nevýrazná? (...) Dalo by se probírat příznačnými motivy, nápovědou symbolů, citovat typické pasáže... ale nějak tu na to nezbyvá místo. Proč asi?*“¹⁵¹ Recenze Simony Martínkové-Rackové, byť telegrafická, tudíž nutně krátká, naznačila, že se recenzenti neradi v případě Kučery chtějí „špinit“ a zahloubávat do motivů, formy a estetiky díla jim předloženého.

Nevýraznost knihy, která je autorovi vyčítána, má co dělat právě s vyzdvihovanou Kučerovou jazykovou úsporností. Autorka recenze opomenula, podobně jako Petr Boháč v recenzi na druhou Kučerovu sbírku *A hudba?*, důležitý stylistický fakt, kterým je deklarace estetické funkce jakožto konstituujícího faktoru projevu. Simona Martínková-Racková zobecňuje Kučerovy vyjadřovací tendence, aniž by dbala odrazu objektivních okolností vzniku včetně jejich společenské funkce. Žádné básnické dílo nemá totiž totožné stylové obrysy.

Kamenem úrazu je tak trvání na svěbytném autorském stylu, považovaném za krásný, hodnotný, zajímavý, zatímco „*práce využívající hotových vyjadřovacích modelů uspokojí spíše nenáročného čtenáře*“¹⁵². Což ale neznamená, že by „*estetický prožitek nemohlo přinášet i dílo výrazově prosté, tvořené záměrně bez vnějších signálů uměleckosti. Estetizace totiž není součtem zvláštností autorského vyjadřování*“¹⁵³.

Výše uvedený zlomek recenze tak jen dokazuje, že Kučerovo dílo i díla jeho kolegů s podobnou formální stránkou básnické práce nutně potřebuje i nový, nezobecňující přístup literární kritiky a poctivou práci recenzenta, který chce knihy číst, ne jen o nich nedbale vynášet soudy.

¹⁵¹ MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. [...] A2: časopis kultury a oddechu. č. 14, (8. 7. 2010), s. 28.

¹⁵² ČECHOVÁ, M. – KRČMOVÁ, M. – MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. Praha: NLN, 2008. s. 298.

¹⁵³ Tamtéž.

Závěr

Tato bakalářská práce si dala za cíl zařadit básníka, geografa, redaktora a editora Vojtěcha Kučeru do literárního kontextu českého básnictví, představit autorský životopis jednoho z nejvýznamnějších představitelů autorů narozených v 70. letech a literární tvorbu s důrazem na práci básnickou.

Byla snaha v ní rovněž popsat mnohohvrstevnatý okruh autorů, ovlivňující jak Kučerovu práci redaktorskou, tak práci básnickou.

Skrze průzkum, zveřejněný na předchozích stránkách, lze dojít k jednoznačnému závěru v definování Kučerovy příslušnosti k jistému okruhu autorskému. Jeho příslušnost jsme nahlíželi jednak z pozice věkově spřízněných autorů, dále pak z hlediska pojetí poetiky a básnického směřování i práce v okruhu autorů literárního časopisu WELES, který měl na Kučeru zásadní vliv.

Nemůžeme jej však pevně ukotvit do žádné literární „škatulky“. Jeho rozpětí činnosti i okruhu ovlivňujících faktorů je tak velké, že by si vyžádalo důslednější rozpracování, např. v diplomové práci. Díky prostudovanému materiálu jsme se přesvědčili, že usazení autorů narozených v 70. letech 20. století do kontextu je mnohem obtížnější a především diskutabilnější, než se zdá.

Dále se práce pokusila interpretačně popsat a porovnat dosud vydané Kučerovy sbírky. V prvotině *Samomluvy* Kučera odkrývá všednost života, tah lidskou krajinou a nehybný čas, který je v druhé sbírce *A hudba?* ještě tíživější a konkrétnější vlivem formy básnického deníku. Třetí sbírka *Nehybnost* nízkou ornamentálností dotváří triptych plný naléhavosti, které obsahuje běžný pochod lidským životem.

Zároveň se práce snažila poukázat na nedůslednost a nejednotnost recenzentské práce v souvislosti s reakcemi na Kučerovu tvorbu. Vlivem základních stylistických nedostatků považují v recenzích autoři těchto reakcí dílo Vojtěcha Kučery neprávem za prosté básnického gesta. Bakalářská práce se pokusila ozřejmit stylistický účinek Kučerových textů na čtenáře a navrhnout důslednější způsoby jejich čtení.

I přesto, že k vytvoření práce chyběla ucelená monografie o tomto autorovi, jsme přesvědčeni, že svou malou částí v podobě této práce přispějeme k rozvinutí důslednější diskuze nad básníky pocházejícími z okruhu Vojtěcha Kučery a časopisu WELES.

Seznam použité literatury

Prameny

KUČERA, Vojtěch. *A hudba?* Brno: Host, 2005. 59 s. ISBN 80-7294-155-0.

KUČERA, Vojtěch. *Nehybnost*. Brno: MaPa, 2010. 79 s. ISBN 978-80-903245-6-5.

KUČERA, Vojtěch. *Samomluvy*. Brno: Vetus Via, 2000. 59 s. ISBN 80-86118-68-1.

KUČERA, Vojtěch. *Zed' popela*. Rkp, uloženo v soukromé sbírce Vojtěcha Kučery. Český Těšín, 1995. nestr.

Literatura

Monografie

ČECHOVÁ, M. – KRČMOVÁ, M. – MINÁŘOVÁ, E. *Současná stylistika*. Praha: NLN, 2008. 381 s. ISBN 978-80-7106-961-4.

ČERVENKA, Miroslav a kol. *Pohledy zblízka: zvuk, význam, obraz. Poetika literárního díla 20. století*. Praha: Torst, 2002. 589 s. ISBN 80-7215-171-1.

DOKOUPIL, B. a kol. *Slovník českých literárních časopisů, periodických literárních sborníků a almanachů 1945 – 2000*. Brno: Host, 2002. 334 s. ISBN 80-7294-041-4.

FRIEDRICH, Hugo. *Struktura moderní lyriky: od poloviny devatenáctého do poloviny dvacátého století*. Brno: Host, 2005. 352 s. ISBN 80-7294-101-1.

HOLÝ, Jiří. *Možnosti interpretace. Česká, polská a slovenská literatura 20. století*. Olomouc: Periplum, 2002. 293 s. ISBN 80-86624-02-1.

HRUŠKA, Petr. *Někde tady. Český básník Karel Šiktanc*. Brno: Host, 2010. 407 s. ISBN 978-80-7294-377-7.

CHALUPECKÝ, Jindřich. *Cestou necestou*. Jinočany: H&H, 1999. 301 s. ISBN 80-86022-61-7.

Kol. autorů. *Antologie české poezie II. díl (1986-2006)*. Praha: Dybbuk, 2007. 600 s. ISBN 978-80-86862-30-9.

Kol. autorů. *V souřadnicích volnosti (Česká literatura devadesátých let dvacátého století v interpretacích)*. Praha: Academia, 2008. 740 s. ISBN 978-80-200-1630-0.

KOŽMÍN, Zdeněk. *Interpretace básní*. Brno: MU, 2005. 167 s. ISBN 80-210-3714-8.

MANGIRASOVÁ, Zuzana. *Mytologické a regionalistické aspekty v poezii Bogdana Trojaka*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010.

PAVERA, L. – VŠETIČKA, F. *Lexikon literárních pojmů*. Olomouc, 2002. 422 s. ISBN 80-7182-124-1.

ŠROMOVÁ, Gabriela. *Současné české literární časopisy*. Brno: Masarykova univerzita, 2008.

TRÁVNÍČEK, Jiří. *Poezie poslední možnosti*. Praha: Torst, 1996. 242 s. ISBN 80-85639-74-2.

TRÁVNÍČEK, J. - KOŽMÍN, Z. *Na tvrdém loži z psího vína. Česká poezie od 40. let do současnosti*. Brno: Jota, 1998. 318 s. ISBN 80-7242-001-1.

Články

HARÁK, Ivo. Kniha impresí. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 6 (březen 2006), s. 21. ISSN 0862-657 X.

HARÁK, Ivo. Záslovné tělo poezie. *Host: měsíčník pro literaturu a čtenáře*. č. 3 (11. 3. 2011), s. 69,71. ISSN 1214-7494.

HRBÁČ, Petr. A nebylo do slov. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 9. ISSN 0862-657 X.

CHOCHOLATÝ, Miroslav. Na prahu nicoty. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 14 (září 2010), s. 22. ISSN 0862-657 X.

JAREŠ, Michal. Ladies and gentlemen, brothers and sister, Vojtěch „Page“ Kučera. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 8-9. ISSN 0862-657 X.

KOTRLA, Pavel. Projít bodem. *Texty: literární čtvrtletník*. č. 50 (březen 2010), s. 30-31. MK ČR E 13264.

MARTINEK, Libor. Ke kritickému obrazu české literatury na stránkách časopisu Weles. In CHROBÁK, Jakub, et al. *Obraz české a slovenské literatury v literární kritice*. Opava: Slezská univerzita, 2010. s. 9-21. ISBN 978-80-7248-629-8.

MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. Volné a prostupné. Literární generace, skupiny a programy v současné české poezii. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 18 (listopad 2010), s. 8-9. ISSN 0862-657 X.

MARTÍNKOVÁ-RACKOVÁ, Simona. [...]. *A2: časopis kultury a oddechu*. č. 14 (8. 7. 2010), s. 28. ISSN 1803-6635.

NĚMEC, Jan. Internet naruby. *Respekt*. č. 45 (listopad 2009), s. 55. ISSN 0862-6545.

VÁCLAVÍK, Radek. Když ztracené přetrvává. *Tvar: literární obtýdeník*. č. 17 (říjen 2000), s. 9. ISSN 0862-657 X.

Webové stránky

<http://blanensky.denik.cz>

<http://kotrla.com>

<http://lsfh.bloguje.cz>

<http://nehybnost.blogspot.com>

<http://nehybnost.cz>

<http://recenze.kotrla.com>

<http://vyhnanstvi.blogspot.com>

<http://zebry.cz/cmelakasvet.cz>

<http://www.advojka.cz>

<http://www.databazeknih.cz>

<http://www.inext.cz/texty>

<http://www.kurim.cz>

<http://www.nszm.cz>

<http://www.souvislosti.cz>

<http://www.welesrevue.cz>